

Wiesław Charczuk
Siedleckie Towarzystwo Naukowe
acharczuk5@o2.pl

Kryptonim „Kruk”. Rozpracowywanie przez komunistyczny aparat bezpieczeństwa ppor. Czesława Ługowskiego „Kobus” — żołnierza podlaskich konspiracyjnych struktur podziemia narodowego, późniejszego wieloletniego Komendanta Powiatowej Straży Pożarnych w Sokołowie Podlaskim

Code name "Kruk". The communist security apparatuses' investigation of Lieutenant Czesław Ługowski "Kobus" – a soldier of the Podlasie underground structures of the national underground, later the long-term District Chief of the Fire Brigade in Sokołów Podlaski

Abstract

Czesław Ługowski, National Party activist, soldier of the National Armed Forces. Born in 1918 in the village of Ługi Wielkie, Siedlce county. After obtaining his high school diploma, he served his military service at the Officer Cadet School of the 22nd Infantry Regiment in Siedlce. He completed his service in August 1938 and when he was mobilized he became a platoon commander of the 7th company, 3rd Battalion, 22nd IR. In June 1939 Czesław Ługowski went with the units of 9th Infantry Division to Pomerania, to the region of division's concentration near Koronowo. He took part in the defensive war of 1939. After the capitulation he returned to his hometown. During the occupation, he was active in the structures of the National Military Organisation and the National Armed Forces. He was commander of a forest division of the National Armed Forces. After the entry of the Soviets in the summer of 1944, he was active in the anti-communist underground. After the war he was repressed by the Polish security apparatus. The Security Office/Security Service set up an investigation of Czesław Ługowski under the code name "Kruk".

Keywords: Czesław Łukowski, National Armed Forces, NSZ, World War II, anti-communist underground, fire brigade, Siedlce, Sokołów Podlaski

Streszczenie

Czesław Ługowski, działacz Stronnictwa Narodowego, żołnierz Narodowych Sił Zbrojnych. Urodzony w 1918 r. we wsi Ługi Wielkie powiat siedlecki. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości odbył służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy przy 22 pp w Siedlcach. Służbę ukończył w sierpniu 1938. W momencie mobilizacji został dowódcą plutonu 7 kompanii, III Batalionu 22 pp. Czesław Ługowski w czerwcu 1939 r. wyjechał razem z jednostkami wchodzącymi w skład 9 Dywizji Piechoty na Pomorze w rejon koncentracji dywizji w pobliżu Koronowa. Brał udział w wojnie obronnej 1939 r. Po kapitulacji powrócił w rodzinne strony. W okresie okupacji działał w strukturach Narodowej Organizacji Wojskowej i Narodowych Sił Zbrojnych. Był dowódcą oddziału leśnego NSZ. Po wejściu Sowiec latem 1944 r. działał w podziemiu antykomunistycznym. Po wojnie był represjonowany przez polski aparat bezpieczeństwa. Urząd Bezpieczeństwa/Stłużba Bezpieczeństwa założyła rozpracowywanie Czesława Ługowskiego pod kryptonimem „Kruk”.

Słowa kluczowe: Czesław Łukowski, Narodowe Siły Zbrojne, NSZ, II wojna światowa, podziemie antykomunistyczne, straż pożarna, Siedlce, Sokołów Podlaski

Inspiracją do przedstawienia sylwetki ppor. Czesława Ługowskiego „Kobus” stała się rozmowa z Barbarą Rudaś — jego córką. Artykuł powstał w oparciu o materiały z zasobu Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie i Oddziałowego Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie a także rodzinnego archiwum Barbary Rudaś. W celu dokonania rekonstrukcji historycznej autor wykorzystał również nieliczną literaturę przedmiotu.

Zamiast wstępu — krótki życiorys

Czesław Ługowski, znany działacz Stronnictwa Narodowego na terenie powiatu siedleckiego, dowódca placówki Narodowych Sił Zbrojnych na terenie gminy Czuryły¹, urodził się 17 stycznia 1918 r. w miejscowości Ługi Wielkie pow. siedlecki. Ukończył Szkołę Powszechną w Ługach Wielkich. W 1929 r. został uczniem Gimnazjum im. Stefana Żółkiewskiego w Siedlcach. Następnie w 1933 r. przeniósł się do Gimnazjum im. Bolesława Prusa w Siedlcach. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości odbył służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy przy 22 pp w Siedlcach. Służbę ukończył w sierpniu 1938 r. Wtedy wrócił do rodzinnej wsi i pracował na gospodarstwie rodziców do stycznia 1939 r. Od 1 marca 1939 r. pracował w charakterze praktykanta w gminie Królowa Niwa². Agresywne działania Niemiec wobec Polski na przełomie 1938 i 1939 r. oraz żądania Adolfa Hitlera na wyrażenie zgody przez rząd polski na budowę niemieckiej autostrady przez polskie Pomorze oraz zajęcie przez III Rzeszę Wolnego Miasta Gdańska, sprawiły, że te działania zagrażające niepodległości Polski spotkały się ze stanowczą reakcją władz II RP. 23 marca 1939 r. została zarządzona częściowa mobilizacja wybranych jednostek wojskowych³. Kartę mobilizacyjną otrzymał również Czesław Ługowski, który został przydzielony do 22 pp w Siedlcach. Został dowódcą plutonu 7 kompanii, III Batalionu 22 pp. Czesław Ługowski w czerwcu 1939 r. wyjechał razem z jednostkami wchodzącymi w skład 9 Dywizji Piechoty na Pomorze w rejon koncentracji dywizji w pobliżu Koronowa⁴. W wyniku agresji III Rzeszy na Polskę 1 września 1939 r. wziął udział w walce w rejonie jezior koronowskich. Czesław Ługowski jako dowódca plutonu w składzie 22 pp — dowódca płk Feliks Jędrychowski, III Batalionu — dowódca mjr Władysław Mizikowski, 7 kompanii — ppor. Roman Paszkowski walczył z Niemcami⁵. Po rozbiciu na Pomorzu przez Niemców oddziałów 9

¹ Po upadku powstania styczniowego Czuryły stały się siedzibą gminy. Funkcjonowała jako gmina również w okresie II RP. Po zmianie administracyjnej 1 kwietnia 1928 r. część wsi z rozwiązanej gminy Jasionka i Pióry włączono do gminy Czuryły. Po wojnie od 1 stycznia 1949 r. gmina Czuryły została włączona do województwa warszawskiego. Czuryły były gminą do 28 września 1954 r. Po zmianie administracyjnej z dn. 29 września 1954 r., gdzie w miejsce gmin wprowadzono gromady, które funkcjonowały do 31 grudnia 1972 r. Kolejna reforma administracyjna z dn. 1 stycznia 1973 r. wprowadziła ponownie gminę, jednak Czuryły nie otrzymały już statusu tej jednostki administracyjnej. Źródło: W. Charczuk, L. Zugaj, *Dzieje gminy i samorządu w Zbuczynie*, Lublin–Siedlce 2014, s. 13.

² Życiorys Czesława Ługowskiego udostępniony autorowi przez Barbarę Rudaś — córkę Cz. Ługowskiego, b.p.

³ J. Izdebski, *Dzieje 9 Dywizji Piechoty 1918–1939*, Warszawa 2000, s. 144.

⁴ Ibidem, s. 166.

⁵ Ibidem, s. 30–331.

DP, Czesław Ługowski razem z żołnierzami 22 pp przebił się w kierunku walczącej stolicy. Po dotarciu do Warszawy, żołnierze z oddziałów rozbitej 9 DP zostali skierowani do stacji zbornej, która mieściła się w budynkach Wytwórni Papierów Wartościowych przy ul. Zakroczymskiej⁶. Czesław Ługowski został wcielony do sformowanych dwóch kompanii strzeleckich pod dowództwem por. Tadeusza Hazlera i por. Kazimierza Różyckiego. 21 września 1939 r. obie kompanie zostały skierowane na odcinek obrony w rejonie cmentarza na Powązkach. Następnego dnia zostały włączone do 61 pp pod dowództwem por. Hugo Blecherta. Zadaniem 61 pp było obsadzenie odcinka szosy między Wawrzyszew Nowy a Gać do drogi Brzeziny — Placówka⁷. Po kapitulacji Warszawy Czesław Ługowski złożył broń razem z żołnierzami 61 pp na terenie Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego na Bielanach. Na terenie CIWF otrzymał zaświadczenie o udziale w obronie Warszawy⁸. Niemcy aresztowali pchor. Czesława Ługowskiego razem z oficerami, zaś szeregowych puścili do domów. W niewoli Czesław Ługowski przebywał trzy tygodnie i pod koniec października 1939 r. został zwolniony. Powrócił do rodzinnych Ługów Wielkich. W czasie okupacji niemieckiej pomagał ojcu w prowadzeniu gospodarstwa i udzielał się na stanowisku naczelnika w Ochotniczej Straży Pożarnej.

Działalność konspiracyjna Czesława Ługowskiego w okresie okupacji niemieckiej

Po przybyciu z niewoli niemieckiej do rodzinnego gospodarstwa w Ługach Wielkich, Czesław Ługowski wstąpił w struktury konspiracyjne Armii Narodowej⁹, a od ataku III Rzeszy na Sowietów 22 czerwca 1941 r., od 1 lipca 1941 r. Narodowej Organizacji Wojskowej¹⁰. Dowódcą oddziału obejmującego teren gminy Zbuczyn był Jerzy Wojtkowski „Drzazga”. Po utworzeniu Narodowych Sił Zbrojnych rozkazem płk Ignacego Oziwicz „Czesław” z dn. 20 września 1942 r., Czesław Ługowski „Kobus” został wciągnięty w struktury konspiracyjne NSZ przez Stanisława Ługowskiego „Gryf” — komendanta placówki obejmującej teren gm. Czuryły¹¹. Pełnił funkcję dowódcy plutonu NSZ ośrodka Czuryły do 1943 r., natomiast potem st. sierż. pchor. Czesław Ługowski został mianowany dowódcą oddziału leśnego na teren powiatu siedleckiego¹². Jego zastępcą był Tadeusz Ługowski „Krogulec” z miejscowości Chromna gm. Zbuczyn. Z dn. 1 czerwca 1944 r.

⁶ Ibidem, s. 294.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem, s. 295.

⁹ Początkowo poszczególne grupy konspiratorów organizujących struktury wojskowe pod patronatem SN używały różnych określeń, m.in. Armia Narodowa, Narodowe Oddziały Wojskowe czy Organizacja Wojskowa Stronnictwa Narodowego. Vide: M. Gniadek-Zieliński, *Narodowe Siły Zbrojne 1942–1947*, Warszawa 2017, s. 31; K. Komorowski, *Polityka i walka. Konspiracja zbrojna ruchu narodowego 1939–1945*, Warszawa 2000.

¹⁰ *Narodowa Organizacja Wojskowa*, oprac. L. Żebrowski, [w:] *Encyklopedia „Białych Plam”*, t. XII, Radom 2003, s. 279.

¹¹ Czesław Ługowski — nota biograficzna, [w:] M. Bechta „...między Bolszewią a Niemcami” *Konspiracja polityczna i wojskowa Polskiego Obozu Narodowego na Podlasiu w latach 1939-1952*, Warszawa b.d.w., s. 505.

¹² Czesław Ługowski — życiorys w posiadaniu Barbary Rudaś udostępniony Autorowi; AIPN BU, sygn. 0180/84, t. 1, Kwestionariusz osobowy Czesława Ługowskiego członka nielegalnej organizacji—bandy p.n. Narodowe Siły Zbrojne XII Okręg Podlaski, Warszawa, dn. 23 czerwca 1980 r., b.p.

został awansowany do stopnia podporucznika¹³, a następnie dowódcą obozu szkoleniowego NSZ w Jacie pow. łukowski. Uczestniczył w akcjach partyzanckich pod nazwą „Żywność”, m.in. dowodził zbrojną akcją w czerwcu 1944 r. na gorzelnię w Krzesku. Pod jego dowództwem oddział NSZ w składzie: Julian Ługowski (Cielemęc), Jan Ługowski (Ługi), Kazimierz Suchożebrski (Ługi), Kazimierz Jasiński (Ługi Wielkie), Stanisław Chromiński (Ługi), Jan Chromiński (Ługi), Piotr Ługowski (Ługi Wielkie) i Stanisław Ługowski „Żbik” (kol. Bzów) zarekwirował kilkaset litrów spirytusu, który potem był używany przez partyzantów jako środek płatniczy¹⁴. Natomiast w lipcu 1944 r. oddział pod dowództwem ppor. Czesława Ługowskiego uczestniczył w akcji na stację kolejową PKP w Mordach¹⁵.

Działalność konspiracyjna Czesława Ługowskiego po wejściu Armii Czerwonej na teren południowego Podlasia (lipiec 1944 — wrzesień 1945)

Po wejściu Sowietów na teren południowego Podlasia w lipcu 1944 r. ppor. Czesław Ługowski nadal aktywnie uczestniczył w konspiracji antykomunistycznej w strukturach NSZ. Na mocy rozkazu nr 5 z dn. 22 czerwca 1945 r. Komendant Okręgu XVII NSZ mjr Zygmunt Roguski „Perkuła” mianował ppor. Czesława Ługowskiego dowódcą oddziału lotnego, który otrzymał nr 1¹⁶. W oddziale Czesława Ługowskiego służył Wacław Zając „Szczupak”, który był z zawodu krawcem i szył lub przerabiał mundury niemieckie dla oddziału oraz na polecenie dowódcy oddziału prowadził wywiad. Wśród podwładnych ppor. Czesława Ługowskiego w oddziale służyli: Stanisław Borkowski „Bimber”, Stanisław Ułanowski „Kop” zamieszkały w Cielemęcu gm. Czuryły, Henryk Oziębło „Marek”, Tadeusz Marczuk „Kurzawa”, który pełnił w oddziale funkcję oficera oświatowego i inni¹⁷. W połowie lipca 1945 r. za wsią Lucynów na kolonii w wiejskim domu doszło do spotkania sztabu XVII Komendy Okręgu NSZ. W spotkaniu uczestniczyli: mjr Józef Rychlewski „Świt”, kpt. Jerzy Wojtkowski „Drzazga”, Tadeusz Ługowski „Krogulec”, ppor. Czesław Ługowski „Kobus”, Wiktor Iciaszek „Wiktor”, kpt. Jan Morawiec „Rębacz” i Jan Zdanowski „Żółw” – sołtys z Kosów¹⁸. Kpt. „Rębacz” przedstawił sytuację w jakiej znalazły się konspiracyjne struktury NSZ, poinformował, że Komenda Ziem Wschodnich z siedzibą sztabu w Lublinie¹⁹, której podlegał XVII Okręg „Siedlce”, została całkowicie rozbita przez UB i

¹³ Opinia o Czesławie Ługowskim napisana przez Mariana Krasuskiego w zb. prywatnych Barbary Rudaś.

¹⁴ AIPN BU, sygn. 0207/5200/2, Akta śledcze Tadeusza Ługowskiego, Protokół przesłuchania oskarżonego Stanisława Ługowskiego s. Jana, Siedlce, dn. 23 maja 1945 r., k. 191.

¹⁵ Relacja Stanisława Jastrzębskiego „Świstak-Czarny” spisana w 1992 r. w zb. prywatnych Barbary Rudaś.

¹⁶ AIPN BU, sygn. 0255/264, t. 3, Rozkaz nr 5 z dn. 22 czerwca 1945 r., k. 31.

¹⁷ AIPN BU, sygn. 0207/3313, Akta śledcze Augustyna Wysokińskiego, k. 6; AIPN BU, sygn. 0208/617, Oświadczenie Stanisława Borkowskiego „Bimber” z dn. 25 listopada 1949 r., k. 59; AIPN Lu, sygn. 010/839, Protokół przesłuchania w charakterze podejrzanego Henryka Oziębło, Łuków, dn. 13 września 1946 r., k. 10; AIPN BU, sygn. 0203/1532, Teczka „O” nr 3 przeciwko Tadeuszowi Marczukowi, nr sprawy BB-1816/51, k. 9.

¹⁸ AIPN BU, sygn. 0255/264, t. 3, Wyciąg z protokołu Szefa propagandy NSZ Wiktora Iciaszka „Wiktor” z dn. 14 stycznia 1947 r., k. 1.

¹⁹ *Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956*, red. R. Wnuk, S. Poleszak, A. Jaczyńska, M. Śladecka, Warszawa-Lublin 2007, s. 116.

poddał pod rozwałę kwestię kontynuowania lub zaprzestania walki. Za kontynuowaniem walki z komunistami był mjr „Świt” zaś reszta z kpt. Jerzym Wojtkowskim „Drzazga” wypowiedziała się za zaprzestaniem dalszej walki zbrojnej.

Dokonując rekonstrukcji wydarzeń z 9 maja 1945 r. żaden z sowieckich żołnierzy nie został zabity²⁰. Brak dowodów na zarzucane mu przez komunistów czyny, m.in. zamordowanie w okolicach Zbuczyna w 1945 r. sowieckich żołnierzy, którzy pędzili skradzione bydło. Z zeznań wynika, że w lipcu 1945 r. (akcja była przeprowadzona 9 maja 1945 r.) oddział NSZ pod dowództwem Czesława Ługowskiego w sile 12 żołnierzy uzbrojonych w KB, jeden RKM i broń osobistą na rozkaz mjr Józefa Rychlewskiego „Świt” dokonał akcji zbrojnej na oddział żołnierzy sowieckich, którzy pędzili zrabowane w Prusach Wschodnich bydło do ZSRR. Do akcji doszło w Zbuczynie. Partyzanci ostrzelali oddział sowiecki, rekwirując 7 koni, buty, płaszcze wojskowe i inne rzeczy²¹. Po akcji oddział wycofał się do Borowiny w Krzesku²². Następnie 23 maja 1945 r. w mieszkaniu Stanisława Ługowskiego s. Jana odbyło się spotkanie w sprawie akcji na posterunek MO w Zbuczynie. W spotkaniu udział wzięli: Stanisław Ługowski „Dziedzic”, Tadeusz Ługowski „Krogulec”, Czesław Ługowski „Kobus” i „Grom” (NN). Akcję zainicjował Tadeusz Ługowski, zaś zaplanowaniem miał się zająć ppor. Czesław Ługowski. Akcja została przeprowadzona w nocy z 29/30 maja 1945 r., w trakcie strzelaniny jaka się wywiązała między żołnierzami NSZ a funkcjonariuszami MO, śmiertelnie ranny został milicjant Józef Sieczkiewicz, który wkrótce zmarł²³.

Oddział PAS ppor. Czesława Ługowskiego planował atak na por. Franciszka Stefaniuka — kierownika Sekcji II PUBP²⁴. Na początku czerwca 1945 r. oddział na mocy rozkazu Czesława Ługowskiego wyruszył do miejscowości Tchorzew. Wtedy przybył łącznik Jan Zdanowski „Żółw”, który poszedł na wywiad. Pod Gołaczami oddział miał urządzić zasadzkę na szefa Sekcji II PUBP w Siedlcach Franciszka Stefaniuka. Po powrocie z wywiadu „Żółwia”, który zameldował ppor. Czesławowi Ługowskiemu, że Stefaniuka nie ma w domu, zaś w jego mieszkaniu znajdują się żołnierze NKWD, dowódca oddziału Czesław Ługowski wydał rozkaz, aby zostało dwóch żołnierzy (Jerzy Jarmuł i Tadeusz Kazimierz), którzy mieli obserwować dom Stefaniuka, zaś reszta oddziału odmaszerowała²⁵.

Kreśląc obraz działalności ppor. Czesława Ługowskiego w konspiracji antysowieckiej spróbuję dokonać rekonstrukcji udziału ppor. Czesława Ługowskiego „Kobus” w likwidacji dróżnika kolejowego Augustyna Szymańskiego z miejscowości Pieńki Pruszyńskie 19 czerwca 1945 r. Sprawa ta zaciążyła na dalszych losach zawodowych i osobistych Ługowskiego. W 1958 r. Milicja Obywatelska uzyskała informacje co stało się z za-

²⁰ W. Charczuk, *Działalność zbrojna „żołnierzy wyklętych” przeciwko władzy komunistycznej na terenie gmin Wiśniew i Zbuczyn w latach 1944–1956*, Borki–Paduchy 2014, s. 8.

²¹ AIPN BU, sygn. 0207/5200/1, Protokół przesłuchania Tadeusza Ługowskiego, Siedlce, dn. 12 września 1945 r., k. 44; Tamże, Postanowienie o pociągnięciu do odpowiedzialności karnej Jana Pióro, Lublin, dn. 3 grudnia 1949 r., k. 111.

²² AIPN Lu, sygn. 011/534, Rozpracowanie Augustyna Wysokińskiego z dn. 18 czerwca 1945 r., k. 110.

²³ W. Charczuk, *Działalność zbrojna „żołnierzy wyklętych”...*, s. 10.

²⁴ W. Charczuk, *Działalność zbrojna „żołnierzy wyklętych” przeciwko władzy komunistycznej na terenie Gminy Zbuczyn w latach 1944–1956*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny”, t. 11, 2013, s. 109.

²⁵ AIPN BU, sygn. 0203/4193, Doniesienie „Jura” z dn. 15 marca 1950 r., k. 39.

ginionym dróżnikiem PKP Augustynem Szymańskim. W toku śledztwa ustalono, że w tym okresie funkcjonował oddział NSZ pod dowództwem Czesława Ługowskiego. Na początku maja 1945 r. do oddziału został skierowany Augustyn Wysokiński „Mak”. Według zeznań członka oddziału Jerzego Mendzy „Mróz”, przybył A. Wysokiński i powiadomił Cz. Ługowskiego, że jego siostra została aresztowana przez funkcjonariuszy PUBP w Siedlcach oraz nadmienił, że on sam również jest poszukiwany przez funkcjonariuszy UB²⁶. W nocy z 18 na 19 czerwca 1945 r. został wydany rozkaz dotyczący likwidacji A. Szymańskiego, który był członkiem Polskiej Partii Robotniczej i jednocześnie informatorem UB. Warto nadmienić, że w strukturach konspiracyjnych NSZ w okresie okupacji niemieckiej działały bardzo głęboko zakonspirowane komórki likwidacyjne (dalej: KL), których zadaniem była likwidacja szpicli, szmalcowników, a po 1944 r. informatorów, członków PPR i współpracowników UB. Z akt procesowych można wysnuć wniosek, że taką komórką dowodził ppor. Czesław Ługowski. Likwidatorzy nigdy nie działali na własną rękę, ale wykonywali wyroki śmierci wydane przez Sąd Wojskowy przy Dowództwie NSZ lub przez okręgowe delegatury działające przy komendach okręgowych, bądź też dokonywali egzekucji na rozkaz dowództwa²⁷. Do tego typu akcji wybierano ludzi o stalowych nerwach, bowiem w akcji trzeba było podejść do drugiego człowieka bardzo blisko, często znajomego z widzenia, patrząc mu prosto w oczy, oddać strzał.

Akcji likwidacyjnych dokonywały oddziały Akcji Specjalnej. Również w tym przypadku do likwidacji A. Szymańskiego, który był na usługach UB, został wybrany oddział, z którego, dzięki informacjom Szymańskiego przekazanym funkcjonariuszom PUBP w Siedlcach, została aresztowana Zofia Polak — siostra Augustyna Wysokińskiego, zaś on sam ledwo uciekł przed aresztowaniem i ukrywał się²⁸. Ponadto w mieszkaniu A. Wysokińskiego UB aresztowało Władysława Sidorczuka — członka NSZ. Został również aresztowany Julian Chojecki. Z rozeznania przeprowadzonego przez informatorów NSZ wynika, że Aleksander Szymański oskarżył Chojeckiego o zamordowanie Żydów²⁹. Analizując zeznania Czesława Ługowskiego wynika, że latem 1945 r. do jego oddziału przyjechał mjr Józef Rychlewski „Świt”, który wezwał Stanisława Borkowskiego „Bimber” i uczynił go dowódcą grupy likwidacyjnej. Dopiero po odjeździe Rychlewskiego „Szumny” przekazał treść rozmowy „Kobusowi”, że trzeba dostarczyć pisma i pieniądze ojcu. Natomiast nie padło nazwisko czy pseudonim tej osoby, dla której miała być przekazana ta przesyłka. Dopiero po jakimś czasie Czesław Ługowski dowiedział się, że likwidacja Aleksandra Szymańskiego była związana ze sprawą denuncjacji do UB trzech żołnierzy NSZ ze Stoku Lackiego, którzy zginęli z rąk członków aparatu bezpieczeństwa³⁰. Również zeznania Tadeusza Ługowskiego „Krogulec”, który pełnił funkcję kwatermistrza w oddziale, potwierdziły, że

²⁶ AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 1, Akta prokuratora w sprawie karnej dot. Stanisława Borkowskiego, k. 12.

²⁷ M. Gniadek-Zieliński, *Narodowe Siły Zbrojne 1942-1947*, Warszawa 2017, s. 298.

²⁸ AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 1, Akt oskarżenia przeciwko St. Borkowskiemu, S. Tywoniukowi, J. Mendza, Warszawa, dn. 29 stycznia 1959 r., k. 12; Protokół przesłuchania podejrzanego Augustyna Wysokińskiego, Siedlce, dn. 19 grudnia 1958 r., k. 240.

²⁹ Ibidem, k. 241.

³⁰ AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 1, Protokół przesłuchania Czesława Ługowskiego, Siedlce, dn. 16 stycznia 1958 r., k. 297-300.

rozkazy dotyczące wykonania kary śmierci na dezterach z oddziału czy osobach współpracujących z UB wydawał komendant Okręgu mjr Józef Rychlewski „Świt”, zaś ppor. Czesław Ługowski wydawał tylko rozkazy o charakterze porządkowym³¹.

Kto podjął decyzję o likwidacji tego człowieka? Z akt prokuratorskich to nie wynika. Wiadomo, że zostało wytypowanych do komórki likwidacyjnej trzech żołnierzy w składzie: Stanisław Borkowski „Bimber”, Stefan Tywoniuk „Szumny” i Jerzy Mendza. Dowódcą oddziału AS był Czesław Ługowski „Kobus”³². Z zeznań Stanisława Borkowskiego i Czesława Ługowskiego wynika, że rozkaz likwidacji A. Szymańskiego wydał mjr Józef Rychlewski „Świt” — szef sztabu XVII KO NSZ, któremu podlegała Akcja Specjalna. Komendant Okręgu mjr „Świt” wezwał do siebie Czesława Ługowskiego, Stanisława Borkowskiego, Stefana Tywoniuka i w obecności Cz. Ługowskiego na dowódcę oddziału, który miał dokonać likwidacji został wyznaczony Stanisław Borkowski „Bimber”. W zeznaniach Stanisława Borkowskiego „Bimbora” wynika, że rozkaz likwidacji Aleksandra Szymańskiego wydał Czesław Ługowski, być może rozkaz wydał mjr „Świt” a ppor. „Kobus” tylko przekazał Borkowskiemu — dowódcy KL w oddziale AS, który miał wykonać rozkaz³³.

Czesław Ługowski rozkazał dołączyć do oddziału Jerzemu Mendze „Mróz”. Po przybyciu do domu A. Szymańskiego, udając, że są funkcjonariuszami PUBP z Siedlec, pod pretekstem czy nie posiada nielegalnie lornetki weszli do domu Stanisław Borkowski i Jerzy Mendza, który był uzbrojony w pistolet maszynowy PPSz 41, broń której używali funkcjonariusze PUBP³⁴. Po wyjściu z domu A. Szymańskiego, Stanisław Borkowski wziął łopatę, zaś Jerzy Mendza, Stefan Tywoniuk poprowadzili pracownika kolei do lasu oddalonego ok. 1,5 km od jego miejsca zamieszkania. Po wejściu do lasu Stanisław Borkowski wręczył A. Szymańskiemu łopatę i polecił wykopać dół. Następnie „Bimber” rozkazał rozebrać się Szymańskiemu, ten wiedząc, że zostanie zlikwidowany, wykorzystał moment nieuwagi Borkowskiego i podjął próbę ucieczki. Jednak został złapany przez Borkowskiego i Tywoniuka, i przyprowadzony do wykopanego dołu. Na rozkaz Borkowskiego Szymański położył się do dołu, następnie został odczytany przez dowódcę oddziału „Bimbora” rozkaz likwidacji go za współpracę z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa. Rozległy się serie z broni maszynowej. Po uśmierceniu Aleksandra Szymańskiego, Borkowski wyjął z jego kieszeni dokumenty i przekazał Czesławowi Ługowskiemu jako dowód, że akcja została wykonana³⁵. Sprawa likwidacji przez komórkę likwidacyjną NSZ Aleksandra Szymańskiego w nocy z 18 na 19 czerwca 1945 r. w Pieńkach Pruszyńskich trafiła na łamy ówczesnego dziennika „Expressu Wieczornego”³⁶. Jeszcze przed ujawnieniem się

³¹ AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 2, Postanowienie o umorzeniu śledztwa przeciwko Czesławowi Ługowskiemu i Augustynowi Wysokińskiemu wobec braku dostatecznych podstaw do wszczęcia postępowania sądowego, Warszawa, dn. 28 stycznia 1959 r., k. 322.

³² AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 1, Protokół przesłuchania podejrzanego Stanisława Borkowskiego, Siedlce, dn. 3 października 1958 r., k. 13.

³³ Ibidem, k. 170-171.

³⁴ AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 1, Akt oskarżenia przeciwko St. Borkowskiemu, S. Tywoniukowi, J. Mendze, Warszawa, dn. 29 stycznia 1959 r., k. 126.

³⁵ Tamże.

³⁶ „Express Wieczorny”, nr 33 z 7.02.1959 r.

oddziału AS pod dowództwem kpt. Jerzego Wojtkowskiego „Drzazga”, w którym służył ppor. Czesław Ługowski, w miejscowości Stopki gm. Czuryły, w pobliżu szkoły podstawowej na polu Stanisława Radzikowskiego została zakopana broń. Na rozkaz Czesława Ługowskiego broń została wykopana i przewieziona do Zbuczyna i w ramach amnestii 2 sierpnia 1945 r. została zdana UB³⁷. Amnestia ogłoszona przez komunistów była swoistą pułapką i miała na celu zbadanie, ile jeszcze żołnierzy podziemia antykomunistycznego bierze udział w walce zbrojnej. 16 września 1945 r. do Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Siedlcach zgłosił się z polecenia kpt. Jerzego Wojtkowskiego „Drzazga” ppor. Czesław Ługowski „Kobus”, aby omówić warunki ujawnienia się oddziałów NSZ Piotra Kosobudzkiego „Błyskawica” i Zygmunta Kosobudzkiego „Sęk”. Z suchej, lakonicznej informacji sporządzonej przez pracowników WUBP w Lublinie dowiadujemy się, że część żołnierzy z oddziałów „Sęka” i „Błyskawicy” ujawniła się zdając broń³⁸. W tym celu zostały powołane komisje likwidacyjne, które miały rejestrować ujawniających się członków podziemia zbrojnego. 29 września 1945 r. w Siedlcach została powołana komisja likwidacyjna w składzie:

1. kpt. Bolesław Prochenka „Lot” – przewodniczący;
2. por. Czesław Dylewicz „Krukowski” – zastępca;
3. por. Henryk Hebda „Norwid” – członek;
4. por. Andrzej Hałka „Zrąb” – członek

oraz jeden obserwator z Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego³⁹. Dane uzyskane od komisji były potem wykorzystywane przez UB/SB do permanentnego inwigilowania żołnierzy i sympatyków podziemia antykomunistycznego.

Ppor. Czesław Ługowski walczył pod dowództwem Tadeusza Moniuszki „Bej” w strukturach Pogotowia Akcji Specjalnej na terenie powiatu siedleckiego⁴⁰. W PAS-ie pełnił funkcję dowódcy kompanii. W trakcie rozpracowywania Czesława Ługowskiego przez pracowników Urzędu Bezpieczeństwa/Służby Bezpieczeństwa ustalono, że Cz. Ługowski w 1945 r. wydał rozkaz likwidacji członka oddziału NSZ „Dzik”, który był podejrzewany o współpracę z UB⁴¹. W dn. 5 października 1945 r. ujawnił się w PUBP Siedlce.

Działalność zawodowa Czesława Ługowskiego po ujawnieniu się w 1945 r.

Po ujawnieniu się Czesław Ługowski związał się zawodowo ze Strażą Pożarną. W 1945 r. ukończył w Warszawie roczny kurs oficerski dla pełniących obowiązki komendantów. Od 15 grudnia 1945 r. rozpoczął pracę na stanowisku Komendanta Powiatowego

³⁷ AIPN BU, sygn. 0255/255, Teczka dotycząca NSZ z terenu pow. Siedlce krypt. „Folwark”, k. 120.

³⁸ AIPN Lu, sygn. 0187/108 t. 1, Charakterystyka nr 116 Okręgu XII/XVII Podlaski nielegalnej organizacji Narodowe Siły Zbrojne działającej w okresie sierpień 1944 – wrzesień 1947, k. 354.

³⁹ AIPN Lu, sygn. 055/5, Raporty specjalne i sytuacyjne kierownictwa Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie, Raport specjalny Wydziału I WUBP w Lublinie do MBP z dn. 25 września 1945 r., k. 43; W. Charczuk, *Walka polityczna na Południowym Podlasiu i Wschodnim Mazowszu w latach 1944-1956*, Siedlce 2012, s. 54.

⁴⁰ AIPN Lu, sygn. 0136/196, Kwestionariusz osobowy Czesława Ługowskiego „Kobus”, Lublin, dn. 1 lipca 1986, k. 143.

⁴¹ AIPN Lu, sygn. 0421/4457/II, Kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Kruk”, k. 15.

PSP w Sokołowie Podlaskim. W 1946 r. ukończył podstawowy kurs pożarniczy dla kandydatów na zawodowych oficerów pożarnictwa w Centralnej Szkole Wyszukolenia Pożarowego w Warszawie. Po ukończeniu kursu został 6 października 1946 r. mianowany podporucznikiem pożarnictwa. W 1949 r. awansował na stopień kapitana pożarnictwa⁴². W życiorysie spisany w 1951 r. Czesław Ługowski zataił, że w okresie okupacji niemieckiej należał do formacji zbrojnej Obozu Narodowego, napisał, że działał w strukturach Armii Krajowej⁴³. Jest to nieprawda, ponieważ już 10 grudnia 1939 r. został zaprzyszczony w struktury konspiracyjnego Stronnictwa Narodowego i jego zbrojnego ramienia Narodowej Organizacji Wojskowej⁴⁴. Takie ukrywanie przynależności do formacji zbrojnych Obozu Narodowego przed komunistycznym aparatem bezpieczeństwa było uzasadnione. Komuniści traktowali żołnierzy formacji zbrojnych Obozu Narodowego jak żołnierzy kolaborujących z faszystami i stosowali bardzo surowe kary wobec nich. Stąd też w swoich życiorysach narodowcy ukrywali swoją przynależność do NSZ, wpisując przynależność do AK lub BCh. W okresie represji stalinowskich 28 lutego 1954 r. został zwolniony z zajmowanego stanowiska a obowiązki komendanta przejął jego zastępca Henryk Olszak⁴⁵.

Następnie w latach 1954-1956 pracował w Powiatowym Związku Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” na stanowisku księgowego. O tym, że był dobrym fachowcem i miał odpowiednie kwalifikacje do zajmowanego stanowiska, świadczy pismo Prezydium Powiatowej Rady Narodowej skierowane do Prezesa PZGS „SCh” w Sokołowie Podlaskim w celu wyrażenia zgody na przejście na stanowisko komendanta Powiatowego Straży Pożarnych w Sokołowie Podlaskim⁴⁶. Po odwilży październikowej znowu objął stanowisko komendanta powiatowego Straży Pożarnych w Sokołowie Podlaskim 1 stycznia 1957 r., na którym zasiadał do 31 stycznia 1968 r. Dał się poznać jako osoba, która posiada dobrą zdolność organizacyjną w pracy, jest pracownikiem sumiennym, zdyscyplinowanym, potrafi współpracować z ludźmi, posiada dobre kwalifikacje do powierzonego stanowiska⁴⁷.

Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 19 lipca 1968 r. PPRN w Sokołowie Podlaskim wyraziło zgodę na odwołanie Czesława Ługowskiego z zajmowanego stanowiska.

⁴² Wniosek nominacyjny Czesława Ługowskiego na stopień kpt. Pożarnictwa w zb. prywatnych Barbary Rudaś.

⁴³ Życiorys Czesława Ługowskiego udostępniony autorowi przez Barbarę Rudaś - córkę Cz. Ługowskiego, b.p.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Pismo Wojewódzkiej Komendy Straży Pożarnej w Warszawie o zwolnieniu Czesława Ługowskiego z zajmowanego stanowiska, Warszawa, dn. 29 stycznia 1954 r. w zb. prywatnych Barbary Rudaś.

⁴⁶ Pismo PPRN do Prezesa PZGS „SCh” w sprawie oddelegowania Czesława Ługowskiego do pracy w Komendzie Powiatowej Straży Pożarnej, Sokołów Podlaski, dn. 13 grudnia 1956 r. w zb. prywatnych Barbary Rudaś.

⁴⁷ Arkusz oceny pracy Czesława Ługowskiego, Sokołów Podlaski, dn. 7 stycznia 1966 r. w zb. prywatnych Barbary Rudaś.

Fot. 1. Czesław Ługowski w mundurze kapitana Straży Pożarnej — zbiory prywatne Barbary Rudaś, córki Cz. Ługowskiego.

Od 1 lutego 1968 r. do 1969 r. został zatrudniony w Zakładach Jajczarsko-Drobiarskich w Siedlcach na stanowisku inspektora ochrony przeciwpożarowej. Opinia wystawiona przez dyrektora Zakładów Jajczarsko-Drobiarskich w Siedlcach przedstawia Cz. Ługowskiego jako dobrego pracownika, organizatora i fachowca. W pracy był człowiekiem zdyscyplinowanym, koleżeńskim, który cieszył się zaufaniem kierownictwa i pracowników. Od 1 lutego 1969 r. pracował w cukrowni im. Franciszka Malinowskiego⁴⁸ w Sokołowie Podlaskim na stanowisku kierownika ochrony przeciwpożarowej. Do jego ob-

⁴⁸ 1846-1976. Cukrownia im. Fr. Malinowskiego w Sokołowie Podlaskim, http://www.fotografika-kurc.prosta.pl/sokolow/z_tamtych_lat/zdjecia_sokolowa_006_a.html [dostęp: 14.01.2021]

owiązków należało zabezpieczenie przeciwpożarowe zakładu, nadzór nad zabezpieczeniem przeciwpożarowym zakładów wchodzących w skład Przedsiębiorstwa „Cukrownie Mazowieckie”, konserwacja sprzętu ppoż., szkolenie załóg, przeprowadzenie prewencyjnych kontroli z zakresu stanu bezpieczeństwa ppoż. przynajmniej raz na kwartał. O jego profesjonalizmie w służbie pożarniczej świadczy fakt, że pod jego kontrolą znajdowało się 8 cukrowni na terenie województwa warszawskiego⁴⁹.

W trakcie pracy na stanowisku Komendanta Powiatowej Straży Pożarnej Czesław Ługowski często wyjeżdżał do Pruszkowa i tam spotykał się z Jerzym Wojtkowskim „Drzazga”⁵⁰.

Analizując raport WUBP w Warszawie skierowany do MBP w sprawie wszczęcia rozpracowania obiektowego bojówki PAS XVII Okręgu NSZ wynika, że Czesław Ługowski był dowódcą PAS-u na terenie powiatu sokołowskiego i ujawnił się w 1947 r.⁵¹ Na podstawie przeprowadzanych obserwacji i danych agenturalnych uzyskanych od inf. „Radiosupełek” i „Zawada”, że ujawnieni dowódcy oddziałów NSZ i PAS ulokowali się na eksponowanych stanowiskach oraz utrzymują kontakty ze swoimi podwładnymi, czego przykładem dla komunistów był Czesław Ługowski pracujący jako komendant powiatowej Straży Pożarnej, czy Henryk Dominiuk „Zryw”, który w strukturach konspiracyjnych pełnił funkcję łącznika między Jerzym Wojtkowskim „Drzazga” a Stanisławem Machnikiem „Okon”⁵². Informator „Radiosupełek” donosił, że Czesław Ługowski często wyjeżdża do Siedlce, gdzie utrzymuje kontakty z osobami z jego miejsca zamieszkania Ługów Wielkich i Zbuczyna⁵³.

Pracując na stanowisku instruktora pożarnictwa w Cukrowni w Sokołowie Podlaskim wstąpił w 1947 r. do Polskiej Partii Socjalistycznej a od zjednoczenia z Polską Partią Robotniczą na kongresie zjednoczeniowym 15 grudnia 1948 r. powstała Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, której został automatycznie członkiem do 31 marca 1950 r.⁵⁴ Kiedy została odkryta jego działalność w strukturach konspiracyjnych Narodowych Sił Zbrojnych w czasie okupacji niemieckiej i sowieckiej. 1 kwietnia 1950 r. został usunięty z szeregów partii⁵⁵. W lipcu 1958 r. ograna bezpieczeństwa uzyskała informacje o losie zaginionego dróżnika z Pieniek Pruszyńskich. 6 października 1958 r. w związku z tą sprawą został tymczasowo aresztowany⁵⁶. Aresztowanie Czesława Ługowskiego sprawiło, że rodzina Ługowskich przeżywała dramat. Czesław Ługowski był jedynym żywicielem rodziny,

⁴⁹ AIPN BU, sygn. 0421/4457/II, Kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Kruk”, Notatka służbowa, Sokołów Podlaski, dn. 9 marca 1972 r., k. 31-33.

⁵⁰ AIPN BU, sygn. 0203/3641, Protokół przesłuchania świadka Tadeusza Ługowskiego, Siedlce, dn. 14 września 1950 r., k. 144.

⁵¹ AIPN BU, sygn. 0207/6213, t. 2, Raport o wszczęciu rozpracowania obiektowego bojówki PAS XVII Okręgu NSZ, Warszawa, dn. 22 marca 1951 r., k. 8

⁵² Ibidem, k. 15.

⁵³ Ibidem, k. 28.

⁵⁴ A. Friszke, *Polska. Losy państwa i narodu 1939-1989*, Warszawa 2003, s. 164.

⁵⁵ Pismo PPRN w Sokołowie Podlaskim do Prezydium Warszawskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pruszkowie, Sokołów Podlaski, dn. 12 września 1950 r. w zb. prywatnych Barbary Rudaś; Ankieta personalna Czesława Ługowskiego w zb. prywatnych Barbary Rudaś.

⁵⁶ AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 1, Postanowienie o tymczasowym aresztowaniu Czesława Ługowskiego, Siedlce, dn. 6 października 1958 r., k. 191.

miął dwie małe córki i chorą żonę na utrzymaniu. W obronie Czesława Ługowskiego wystąpiła Powiatowa Komenda Straży Pożarnych przy Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Sokołowie Podlaskim oraz Powiatowy Związek OSP. Wyżej wymienione instytucje skierowały pismo do Prokuratury Powiatowej w Siedlcach prosząc o zwolnienie Czesława Ługowskiego z tymczasowego aresztu. Podkreślono, że Czesław Ługowski cieszy się wśród pracowników i lokalnej społeczności dobrą opinią, jest szanowanym człowiekiem oraz że ma na utrzymaniu 13- i 9-letnią córkę oraz chorą żonę⁵⁷. Choroba psychiczna żony Czesława Ługowskiego wynikała z jej przeżyć podczas pacyfikacji gospodarstwa Ługowskich w kwietniu 1945 r. przez oddziały NKWD i UB. Nad ranem oddziały NKWD i UB otoczyły wieś Ługi Wielkie. Przyszli do domu Anny Ługowskiej z pytaniem: Gdzie jest mąż? Kiedy żona „Kobusa” odpowiedziała, że nie wie, to jeden z dowodzących powiedział, że spalą całe gospodarstwo z jego żoną i córką. Podpalenie gospodarstwa rozpoczęli od budynków gospodarczych, jednocześnie pytając się Anny Ługowskiej, gdzie jest mąż? Ona twierdziła, że nie wie. W tym czasie Czesław Ługowski przebywał u gospodarza na końcu wsi. Kiedy został ostrzeżony, że żołnierze NKWD i funkcjonariusze UB dokonują rewizji w domach, „Kobus” postanowił uciekać. Zauważyli to UB-cy, którzy rozpoczęli pościg i ostrzał. Szczęśliwie „Kobusowi” udało się uciec, tym samym skupił uwagę na sobie. Dzięki temu udało się jego żonie w ostatniej chwili uciec z malutką córeczką na rękach z płonącego domu⁵⁸.

W podobnym tonie wystosowali pismo do Prokuratury Wojewódzkiej w Warszawie również mieszkańcy Sokołowa Podlaskiego, aby został uchylony areszt tymczasowy wobec Ługowskiego. Mimo to, Prokurator Wojewódzki w Warszawie Stanisław Kołodziej przedłużył areszt tymczasowy do 6 grudnia 1958 r.⁵⁹ 2 stycznia 1959 r. został przewieziony z więzienia w Siedlcach do aresztu w więzieniu w Warszawie⁶⁰.

W związku z brakiem dowodów, że to Czesław Ługowski wydał wyrok śmierci na Aleksandra Szymańskiego, postanowieniem prokuratury z 28 stycznia 1959 r. został zwolniony z tymczasowego aresztu a śledztwo w tej sprawie umorzono⁶¹.

Czesław Ługowski „Kobus” na celowniku aparatu komunistycznego — rozpracowywanie pod kryptonimem „Kruk” (1970-1976)

Po ustaleniu, że w okresie okupacji niemieckiej Czesław Ługowski był związany z ruchem narodowym i jego zbrojnym ramieniem NSZ, 2 grudnia 1970 r. w celu operacyj-

⁵⁷ AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 2, Prośba Powiatowej Komendy Straży Pożarnej, Sokołów Podlaski, dn. 8 października 1958 r., k. 396.

⁵⁸ Pismo Anny Ługowskiej do Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Oddział w Sokołowie Podlaskim, b.d., zb. pryw. Barbary Rudaś; Oświadczenie mieszkańców wsi Ługi Wielkie i najbliższych miejscowości w sprawie pacyfikacji gospodarstwa Ługowskich w kwietniu 1945 r. przez oddziały NKWD i UB, zb. pryw. Barbary Rudaś.

⁵⁹ AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 2, Postanowienie o przedłużeniu aresztu tymczasowego dla Czesława Ługowskiego, Warszawa, dn. 7 listopada 1958 r., k. 462.

⁶⁰ AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 2, Nakaz wydania Czesława Ługowskiego przez naczelnika więzienia w Siedlcach, Warszawa, dn. 2 stycznia 1959 r., k. 486.

⁶¹ AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 2, Nakaz zwolnienia Czesława Ługowskiego z więzienia, k. 320.

nej kontroli, założony został kwestionariusz ewidencyjny 5820 pod kryptonimem „Kruk”. W operacyjnej nomenklaturze Czesław Ługowski otrzymał status figuranta. Z charakterystyki sporządzonej przez SB-ków wynika, że jako figurant jest człowiekiem skrytym, tajemniczym, zachowywał bierną postawę wobec ówczesnej sytuacji politycznej w kraju i Europie, utrzymywał dobre kontakty z kolegami z oddziału oraz z miejscowym księdzem⁶². W związku z tym został opracowany plan operacyjny przez por. K. Murasickiego – funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa w Sokołowie Podlaskim. Postanowiono pozyskać do współpracy jako źródło informacji zaufane osoby: Ryszarda L., Stanisława W. i Aleksandra Z., którzy mieli informować pracowników sokołowskiej SB o wypowiedziach Cz. Ługowskiego, jego zachowaniu w czasie ważnych wydarzeń w kraju i na świecie. Informatorzy mieli również śledzić czy Ługowski wyjeżdża na teren powiatu siedleckiego, jeżeli tak, to do kogo?⁶³

Kiedy rozpoczęto rozpracowywać Czesława Ługowskiego i wyszło na jaw, że jest sympatykiem podziemia antykomunistycznego, a sam, jako dowódca, uczestniczył w walce zbrojnej z komunistami w strukturach NSZ, został 31 marca 1950 r. wykluczony z szeregów partii. Zemstą komunistów na Czesławie Ługowskim za działalność antykomunistyczną było wyrzucenie go w 1953 r. z pracy. Został zdjęty ze stanowiska komendanta SP w Sokołowie Podlaskim. Po październikowej odwilży 1956 r. został ponownie przyjęty do pracy na wcześniej wspomniane przeze mnie stanowisko. W 1958 r. został aresztowany przez Służbę Bezpieczeństwa za działalność antykomunistyczną i działalność zbrojną w strukturach NSZ w czasie okupacji niemieckiej oraz „mordowanie” żołnierzy radzieckich⁶⁴.

Wobec wątpliwych dowodów Czesław Ługowski został zwolniony z aresztu. Wrócił do pracy na stanowisko Komendanta Powiatowego Straży Pożarnych w Sokołowie Podlaskim i pracował na tym stanowisku do 1968 r. Wtedy znów aparat bezpieczeństwa zaczął się interesować osobą Cz. Ługowskiego, m.in. zarzucano mu słabe wywiązywanie się z powierzonych obowiązków. Wobec nacisków SB na przełożonych Cz. Ługowskiego, został on zwolniony z pracy na stanowisku KP Straży Pożarnych w Sokołowie Podlaskim. Następnie został zatrudniony w Straży Przemysłowej w Siedlcach, a od 1970 r. ponownie wrócił do pracy w Cukrowni im. Fr. Malinowskiego w Sokołowie Podlaskim w straży przemysłowej⁶⁵. Utrzymywał kontakty z osobami, które były sympatykami etosu walki z reżimem komunistycznym, np. Jerzy Wójcik, Aleksander Zadrożny⁶⁶. Czesław Ługowski w trakcie swojej pracy na stanowisku instruktora pożarnictwa w Cukrowni Sokołów Podlaski był cały czas inwigilowany przez SB. Tematem zainteresowań bezpieki było uposażenie, jakie otrzymywał ze stosunku pracy, jego wyjazdy służbowe do innych cukrowni na terenie województwa warszawskiego. Informatorzy donosili, że Cz. Ługowski na terenie cu-

⁶² AIPN Lu, sygn. 0421/4457/II, Kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Kruk”, Słowny opis zagrożenia, k. 70.

⁶³ Ibidem, Kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Kruk”, Plan czynności operacyjnych w Kwestionariuszu Ewidencyjnym kryptonim „Kruk” nr 5820, k. 24.

⁶⁴ AIPN Lu, sygn. 0421/4457/II, Kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Kruk”, k. 15.

⁶⁵ Ibidem, Kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Kruk”, Wywiad sporządzony przez pracownika SB, Sokołów Podlaski, dn. 2 grudnia 1970 r., k. 15.

⁶⁶ Ibidem, k. 16.

krowni zachowuje się poważnie. Chętnie podejmuje rozmowę na temat regulacji cen i zmian w KC PZPR, jednak jego wypowiedzi nie zawierają szkodliwych i wrogich komentarzy⁶⁷. Do rozpracowania Czesława Ługowskiego na terenie Sokołowa Podlaskiego SB zaangażowała Ryszarda Laszuka – byłego członka oddziału NSZ, który dobrze znał „Kobusa” z czasów okupacji niemieckiej, często się z nim spotykał. W trakcie spotkań Czesław Ługowski pozytywnie wypowiadał się o pracy w cukrowni i zarobkach. Nie podejmował tematów politycznych. Laszuk informował „bezpiekę”, że Ługowski z racji pełnienia funkcji instruktora pożarowego często wyjeżdża w delegacje do innych cukrowni na terenie województwa warszawskiego, aby prowadzić szkolenia pracowników. Ponadto przekazał informacje, że Cz. Ługowski na terenie miasta Sokołów nie utrzymuje kontaktów, przyjaźni się jedynie ze Stanisławem Błońskim – kierownikiem Wydziału Spraw Wewnętrznych PPRN w Sokołowie Podlaskim, Aleksandrem Zadrozny. Nie utrzymywał kontaktów z b. członkami NSZ⁶⁸. W 1971 r. nadal były prowadzone działania inwigilacyjne przez SB mające na celu rozpracowanie Czesława Ługowskiego, m. in. uzyskane zostały informacje od kierownika kadr Władysława Lipskiego, że Czesław Ługowski z racji pełnionej funkcji instruktora pożarnictwa wyjeżdżał w celach służbowych do cukrowni na terenie powiatu plockiego, żyrardowskiego, sierpeckiego raz brał udział w zebraniach zarządów OSP w Szkopach i Maliszewie⁶⁹.

W 1972 r. komuniści zintensyfikowali działania operacyjne mające na celu rozpracowanie działalności antykomunistycznej Czesława Ługowskiego z Ługów Wielkich. Z polecenia komendanta powiatowego MO ds. SB został opracowany plan operacyjny uzupełniający dotyczący figuranta Cz. Ługowskiego. Aby pozyskać informacje o pracy i poglądach politycznych Cz. Ługowskiego został pozyskany TW PW, który miał przekazywać dane. Na temat Czesława Ługowskiego informacje zbierali pracownicy WB i LW zatrudnieni w cukrowni, których zadaniem było ustalenie z kim figurant utrzymuje bliskie kontakty. Ponadto informacji udzielał również dyrektor cukrowni na temat wywiązywania się ze swoich obowiązków, jego postawa społeczna, stosunek do wydarzeń bieżących dotyczących sytuacji politycznej w kraju, partii⁷⁰. Z informacji przekazywanych przez BW i LW wynika, że Czesław Ługowski wywiązywał się ze swoich obowiązków jako inspektor pożarowy dostatecznie, dyrekcja zakładu do jego pracy nie miała zastrzeżeń. Ponadto Cz. Ługowski, wobec pobytu inspektora BHP Augusta Wójtowicza w sanatorium, dodatkowo pełnił funkcję zakładowego inspektora BHP na terenie cukrowni. Jeżeli chodzi o stosunek Czesława Ługowskiego do bieżących wydarzeń politycznych, to z przekazanych informacji wynika, że unikał dyskusji na te tematy, nie wypowiadał się ani pozytywnie, ani negatywnie. Na terenie cukrowni, Cz. Ługowski nie posiadał bliskich kolegów, ze względu na

⁶⁷ AIPN Lu, sygn. 0421/4457/II, Kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Kruk”, Notatka służbowa z dn. 22 grudnia 1970 r., k. 18.

⁶⁸ Ibidem, Notatka służbowa z dn. 11 czerwca 1971 r., k. 21-22.

⁶⁹ Ibidem, Wyciąg z notatki służbowej z przeprowadzonej rozmowy z kandydatem na TW ob. P.W., Sokołów Podlaski, dn. 4 grudnia 1971 r., k. 27-28.

⁷⁰ Ibidem, Uzupełnienie planu czynności operacyjnych w Kwestionariuszu Ewidencyjnym kryptonim „Kruk” nr 5890, Sokołów Podlaski, dn. 21 stycznia 1972 r., k. 29.

postawę skrytą związaną z przeszłością służby w NSZ⁷¹. Nieco światła na zachowanie się Cz. Ługowskiego rzucają informacje ST i LW, tajnych współpracowników z cukrowni, którzy informowali ppor. Kazimierza Lewandowskiego – funkcjonariusza SB w Sokołowie Podlaskim, że figurant nie przejawia żadnej działalności społeczno-politycznej oraz że nie cieszy się zbytnio autorytetem. Wynikało to z tego, że był podziemiu narodowym i o tym wiedziało tylko kilka osób. Z dalszych informacji przekazywanych przez TW wynika, że był człowiekiem szanowanym przez pracowników, ponieważ uważano go za osobę stateczną i uczynną. Zawsze udzielał pomocy, jeżeli ktoś go prosił, potrafił doradzić, jeżeli chodzi o zabezpieczenie przeciwpożarowe. Nie utrzymywał szerszych kontaktów na terenie zakładu, bardziej przyjacielskie stosunki utrzymywał tylko ze Stefanem Kamińskim — zaopatrzeniowcem w cukrowni. Za dobre wywiązywanie się ze swoich obowiązków w pracy został trzykrotnie odznaczony medalem „Za zasługi dla Pożarnictwa” (srebrnym i złotym)⁷².

Dalsze inwigilowanie Cz. Ługowskiego było prowadzone przez TW „Klon”, „Janek i „Janusz”. 12 grudnia 1972 r. TW „Klon” informował, że straż pożarna w cukrowni liczy 30 druhów, komendantem jest kpt. Cz. Ługowski, który w niedzielę o godz. 7.00 prowadzi ćwiczenia i zbiórki. Przekazał również informację, że straż posiada jeden samochód bojowy i cały sprzęt pożarniczy, który jest sprawny i gotowy do użycia⁷³. Kolejni TW „Janek” i „Janusz” przekazali, że kpt. Czesław Ługowski utrzymuje przyjacielskie stosunki ze Stefanem Kamińskim i Stefanem Ambroziakiem, jest pracowitym i sumiennie wywiązującym się z obowiązków⁷⁴. O ile wcześniej TW przekazywali informacje pozytywne o zachowaniu Ługowskiego oraz jego pracy, to już w informacji przekazanej przez TW „Janek” – Cz. Ługowski został przedstawiony jako osoba, która często nadużywa alkoholu na terenie zakładu pracy, często opuszcza teren zakładu nie informując nikogo. TW „Janek” informował, że Cz. Ługowski jest w ogóle niekontrolowany przez dyrekcję, przebywa tylko w remizie strażackiej lub w pokoju inżyniera technicznego, że nie interesuje się zabezpieczeniem przeciwpożarowym⁷⁵.

Inny obraz pracy i postawy Cz. Ługowskiego przestawił w rozmowie z pracownikiem sokołowskiej SB inż. S. Szobaszek, który stwierdził, że figurant jest pracowitym, inteligentnym człowiekiem. Utrzymuje stały kontakt z dyrekcją cukrowni i wykonuje zalecenia otrzymane od dyrekcji zakładu cukrowego. Ponadto bierze aktywny udział w pracy komisji przeciwpożarowej, jest jej członkiem. Przewodniczący komisji ppoż. stwierdził, że podczas kontroli zawsze ujawnia niedociągnięcia, które zaznacza w protokole pokontrolnym, na podstawie którego dyrekcja opracowuje zalecenia pokontrolne dla poszczególnych kierowników. Rozmówca z pracownikiem SB stwierdził, że zalecenia pokontrolne do reali-

⁷¹ Ibidem, Notatka służbowa, Sokołów Podlaski, dn. 2 lutego 1972 r., k. 30.

⁷² Ibidem, Notatka służbowa, Sokołów Podlaski, dn. 23 marca 1972 r., k. 34-35.

⁷³ Ibidem, Wyciąg z doniesienia TW „Klon” z dn. 17 kwietnia 1972 r., Sokołów Podlaski, dn. 2 maja 1972 r., k. 36.

⁷⁴ Ibidem, Wyciąg z doniesienia TW „Janusz” z dn. 20 czerwca 1972 r., Sokołów Podlaski, dn. 29 czerwca 1972 r., k. 38.

⁷⁵ Ibidem, Wyciąg z doniesienia TW „Janek” z dn. 8 listopada 1972 r., Sokołów Podlaski, dn. 14 listopada 1972 r., k. 46.

zacji opracowuje Ługowski, a dyrekcja tylko je zatwierdza do wykonania⁷⁶. W sumie sokołowska SB postanowiła opracować plan operacyjny w sprawie Czesława Ługowskiego, który został zatwierdzony przez kpt. Wiesława Piotrowskiego⁷⁷ I zastępcę Komendanta Powiatowego MO ds. Służby Bezpieczeństwa w Sokołowie Podlaskim 20 grudnia 1972 r. W motywacji do opracowania planu do kwestionariusza ewidencyjnego pod kryptonimem „Kruk” poddano charakterystyce Cz. Ługowskiego, że: „jest na wysokim poziomie, skryty i zamknięty, nie ujawnia swojego stosunku do zagadnień politycznych, unika rozmów na tematy polityczne. Uważa, że władza ludowa go skrzywdziła, ale on ma swoich ludzi, którzy zawsze będą go ratowali. Ze względu na wybitnie wrogą działalność figuranta w przeszłości i bierną postawę zajmowaną obecnie, dla pełnego wszechstronnego rozeznania zachowania i działalności figuranta, w celu niedopuszczenia do działalności wrogiej, będą realizowane następujące przedsięwzięcia:

1. TW „Janek”, „Klon”, „Janusz” mieli zapewnić pozyskanie informacji w zakresie jego postawy, zachowania się, wypowiedzi w miejscu pracy, uzyskać informacje jakie utrzymuje kontakty i ich charakter, jaką ma opinię i autorytet w miejscu pracy i miejscowym środowisku oraz zaangażowanie się w działalność społeczną na terenie zakładu pracy;

2. Wyżej wymienieni TW mieli w formie luźnej rozmowy wysondować jaką opinię wyraża Czesław Ługowski na temat bieżącej sytuacji społeczno-politycznej w kraju;

3. Zadaniem TW było wytypowanie osoby, która cieszyła się dużym zaufaniem u Czesława Ługowskiego, aby nawiązała kontakt operacyjny w celu przekazywania informacji pracownikom SB w Sokołowie Podlaskim;

4. Zalecano ustalenie poprzez źródła informacji, czy Czesław Ługowski kontaktuje się z członkami NSZ na terenie powiatu siedleckiego, gdzie działał w okresie okupacji niemieckiej⁷⁸.

W pozytywnym świetle przedstawił działalność Czesława Ługowskiego TW „Janek”: „Pracę swoją wykonuje dość dobrze i sumiennie. Ostatnio kontrolował go parę razy sam Dyrektor [Eugeniusz] Malanowski. Nie spotyka się, aby na zakładzie pracy pił alkohol, co notowało się często u niego w latach poprzednich. Zakładu pracy bez wiedzy kierownictwa nie opuszcza⁷⁹. Do czego posuwała się komunistyczna bezpieka, świadczy fakt, że Czesław Ługowski był inwigilowany w restauracji „Rusałka”, gdzie A. Leszczuk poinformował ppor. Kazimierza Lewandowskiego — pracownika sokołowskiego SB, że widział jak figurant spotkał się w restauracji z osobami z Siedlec, które były mu znane. Domniemano, że byli to dawni koledzy z oddziału NSZ⁸⁰.

W latach 70. XX w. „złapano” Ługowskiego na krytyce braków towarowych: „Polityka miejscowych władz znowu doprowadziła do tego, że sklepy mięsne są puste. [...]

⁷⁶ Ibidem, Notatka służbowa, Sokołów Podlaski, dn. 9 grudnia 1972 r., k. 48.

⁷⁷ *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza 1956-1975*, t. II, red. nauk. P. Piotrowski, Warszawa 2006, s. 155.

⁷⁸ Ibidem, Plan operacyjnych przedsięwzięć do kwestionariusza ewidencyjnego kryptonim „Kruk” nr rej. 5820 dotyczący Czesława Ługowskiego, Sokołów Podlaski, dn. 20 grudnia 1972 r., k. 50-51.

⁷⁹ Ibidem, Wyciąg z notatki służbowej z odbytego spotkania z TW „Janek” w dniu 20 kwietnia 1973 r., Sokołów Podlaski, dn. 24 kwietnia 1973 r., k. 55.

⁸⁰ Ibidem, Notatka służbowa, Sokołów Podlaski, dn. 19 maja 1973 r., k. 56.

Osoby, które nie pracują, to mogą stać, ale osoby które pracują – to od pewnego czasu mięsa ani wędlin nie widzą”⁸¹. W dalszych doniesieniach TW przedstawiali Czesława Ługowskiego jako osobę, która pracuje na stanowisku kierownika kontroli przeciwpożarowej na terenie cukrowni. Scharakteryzowali go jako człowieka spokojnego, skrytego, który nie wypowiada się pozytywnie ani negatywnie na temat ówczesnej władzy, ani panującej atmosfery w zakładzie i kraju. 1 maja 1974 r. wraz z innymi pracownikami w pochodzie majowym, uczestniczył w przygotowaniach orkiestry strażackiej do pochodu⁸². Wobec zbliżającego się VII Zjazdu KC PZPR I zastępca KP MO ds. SB w Sokołowie Podlaskim zlecił dalszą kontrolę operacyjną⁸³. Jako powód podano, że Czesław Ługowski propaguje wrogie poglądy i prowadzi działalność skierowaną przeciwko linii politycznej PZPR⁸⁴. Stąd też nadal Cz. Ługowski był rozpracowywany przez sokołowską SB i inwigilowany, np. TW „Janek” informował, że Czesław Ługowski cieszy się z kryzysu politycznego i ekonomicznego, który zaczyna ogarniać Polską Rzeczpospolitą Ludową. TW „Janek” pisał, że „figurant zadowolony był z plotek, o rozruchów „chuligańskich” w Łodzi i Warszawie, które miały miejsce 1 marca 1975 r. Miał oświadczyć: „zobaczycie co jeszcze będzie, jaka powstanie rozróbka na tle wędlin, mięsa i podwyżki cen potajemnie”⁸⁵.

Kolejne notatki służbowe sporządzone przez ppor. K. Lewandowskiego pokazują Czesława Ługowskiego jako człowieka spokojnego, który nie podejmuje tematów politycznych. W pracy jest oceniany jako dobry fachowiec i pracowity. Był ceniony przez dyrekcję zakładu. Dodatkowo angażował się w prace związane z przygotowaniem strażaków do obchodów święta 1 maja. Na terenie cukrowni w Sokołowie Podlaskim zorganizował młodzieżową drużynę pożarniczą (dalej: MDP) liczącą 15 osób, którą stanowili przede wszystkim synowie pracowników cukrowni. Zakupił dla tej drużyny mundury strażackie. Razem ze strażakami zakładowymi MDP wzięła udział w pochodzie pierwszomajowym, wzbudzając duże zainteresowanie widzów⁸⁶. Dobre kontakty utrzymywał z Sobaszkim — zastępcą dyrektora ds. technicznych, m.in. Antoni Kalata przekazał informacje, że Czesław Ługowski w rozmowie z dyrektorem zwierzył się, że zamierza zmienić pracę i zacząć pracować w Zakładach Mięsnych w Sokołowie Podlaskim na stanowisku komendanta straży przemysłowej⁸⁷. Do zmiany miejsca pracy nie doszło. Prawdopodobnie było to spowodowane względami ekonomicznymi, w straży pożarnej na stanowisku komendanta zarabiał więcej niż jako komendant straży przemysłowej w zakładach mięsnych. Dobra znajomość z zastępcą dyrektora ds. technicznych w cukrowni oraz dobrze wykonywana praca jako inspektora przeciwpożarowego w Zjednoczeniu Cukrownictwa na terenie woj. siedleckiego, zaowocowały tym, że dyrektor cukrowni wystąpił z wnioskiem o odznacze-

⁸¹ AIPN Lu, sygn. 0421/4457/II, Kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Kruk”, Wyciąg z doniesienia tajnego współpracownika „Gwiazdowski”, Sokołów Podlaski, dn. 21 sierpnia 1973 r., k. 58.

⁸² Ibidem, Notatka służbowa, Sokołów Podlaski, dn. 6 maja 1974 r., k. 64.

⁸³ *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza...*, s. 155.

⁸⁴ AIPN Lu, sygn. 0421/4457/II, Kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Kruk”, Meldunek operacyjny, Sokołów Podlaski, dn. 26 lutego 1975 r., k. 72.

⁸⁵ Ibidem, Wyciąg z informacji tajnego współpracownika „Janek”, Sokołów Podlaski, dn. 14 marca 1975 r., k. 75.

⁸⁶ Ibidem, Notatka służbowa, Sokołów Podlaski, dn. 25 kwietnia 1975 r., k. 76.

⁸⁷ Ibidem, Notatka służbowa, Sokołów Podlaski, dn. 16 lipca 1975 r., k. 79.

nie Czesława Ługowskiego Srebrnym Krzyżem Zasługi. Z uwagi na to, że części kierownictwa była znana działalność Cz. Ługowskiego w konspiracji, wniosek został przez egzekutywę POP odrzucony. SB interesowało, jak zachował się i co mówił wówczas Ługowski⁸⁸.

Czesław Ługowski był rozpracowywany przez 6 lat jako figurant, tj. od 2 grudnia 1970 r. do 30 stycznia 1976 r. Sokołowska SB do rozpracowania Cz. Ługowskiego użyła 4. TW i 5 osób będących na usługach SB jako kontakt operacyjny, a więc osób, które świadomie podjęły współpracę z SB i oczywiście za udzielone informacje otrzymywały gratyfikacje finansowe⁸⁹. W meldunku operacyjnym czytamy, że przez 6 lat rozpracowywania Cz. Ługowskiego SB nie stwierdziła, aby angażował się w działalność polityczną. W otoczeniu i miejscu zamieszkania uchodził za człowieka spokojnego, cieszącego się dobrą opinią. Unikał rozmów, dyskusji z ludźmi, zwłaszcza o charakterze politycznym⁹⁰. Wobec niestwierdzenia wrogiej działalności przeciwko państwu i ówczesnej linii politycznej PZPR, kwestionariusz ewidencyjny kryptonim „Kruk” został przekazany 29 stycznia 1976 r. do archiwum Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w Siedlcach Wydział „C”. Czesław Ługowski po długoletniej pracy na stanowisku kierownika ochrony przeciwpożarowej w Cukrowni przeszedł w 1979 r. na emeryturę. Zmarł 11 marca 1987 r.

⁸⁸ AIPN Lu, sygn. 0421/4457/II, Kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Kruk”, Informacja operacyjna, Sokołów Podlaski, dn. 26 września 1975 r., k. 83.

⁸⁹ Ibidem, Meldunek operacyjny z dn. 29 stycznia 1976 r., k. 97–98.

⁹⁰ Ibidem, k. 98.

Aneks

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
WYDZIAŁ I
w Lublinie

IPN Lu 055/5
247
w Lublinie

DO
Min. 25.09.1945 r. Nr 2310/H/45. MINISTRA BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO
w Warszawie.

Raport specjalny.

a/ Dnia 21.9.45r. zgłosił się do Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Siedlcach z-ca komendanta obozu "DRZAZGI" N.S.Z., Ł u - g o w s k i Czesław ps. "KOBUS" i Ł u g o w s k i Tadeusz d-ca oddziału N.S.Z. ps. "KROGULEC", w sprawie wyjścia z konspiracji. "KROGULEC" zgodził się na dwa warunki, postawione mu przez Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa w Siedlcach:

- 1/ Zdanie broni przez oddział xxxxxN.S.Z., oraz placówkę, które były pod jego dowództwem,
- 2/ Zalegalizowanie wszystkich członków oddziału w Urzędzie Bezpieczeństwa w Siedlcach.

Lista osób organizacji N.S.Z. zostanie dostarczona 28.9.45r. i w tym dniu zostanie umówione miejsce /gmina/ składania broni.

b/ Dnia 21.9.45r. w Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego w Siedlcach zgłosiła się komisja A.K. celem wyprowadzenia członków A.K. z konspiracji na terenie powiatu Siedleckiego, w skład której weszły następujące osoby:

- 1/ Kpt. "Łot" Prochienka
- 2/ "Krukowski" Dylewicz
- 3/ "Norwid" Hebda
- 4/ "Żrąb" Haka

oraz jeden obserwator z Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego.

Dla komisji tej zostały przygotowane dwa lokale przy Starostwie oraz dostarczono do jej dyspozycji motocykl celem nawiązania kontaktu. Komisja została zaopatrzona w materiały piśmienne oraz na koszt Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego zostały wyrukowane odezwy do członków organizacji A.K., zawiadamiające o istnieniu takiej komisji, Komisję zaprowiantowano w stołówce przy Powiatowej Radzie Narodowej w Siedlcach.

KIEROWNIK WOJEWÓDEKIEGO URZĘDU
BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO
W LUBLINIE

/-/ GRZYBOWSKI F. ppłk.

Lublin, dnia 23.9.45r.

44 z 134

Źródło: AIPN Lu, sygn. 055/5, Raport specjalny Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie do Ministra Bezpieczeństwa Publicznego w Warszawie, Lublin 23 września 1945 r., k. 44.

JAWNE

15.10.1945
data

koet
podpis

D O

Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Pu

IPN
OBUIAD
Lublin

W L U B L I N I E

=====

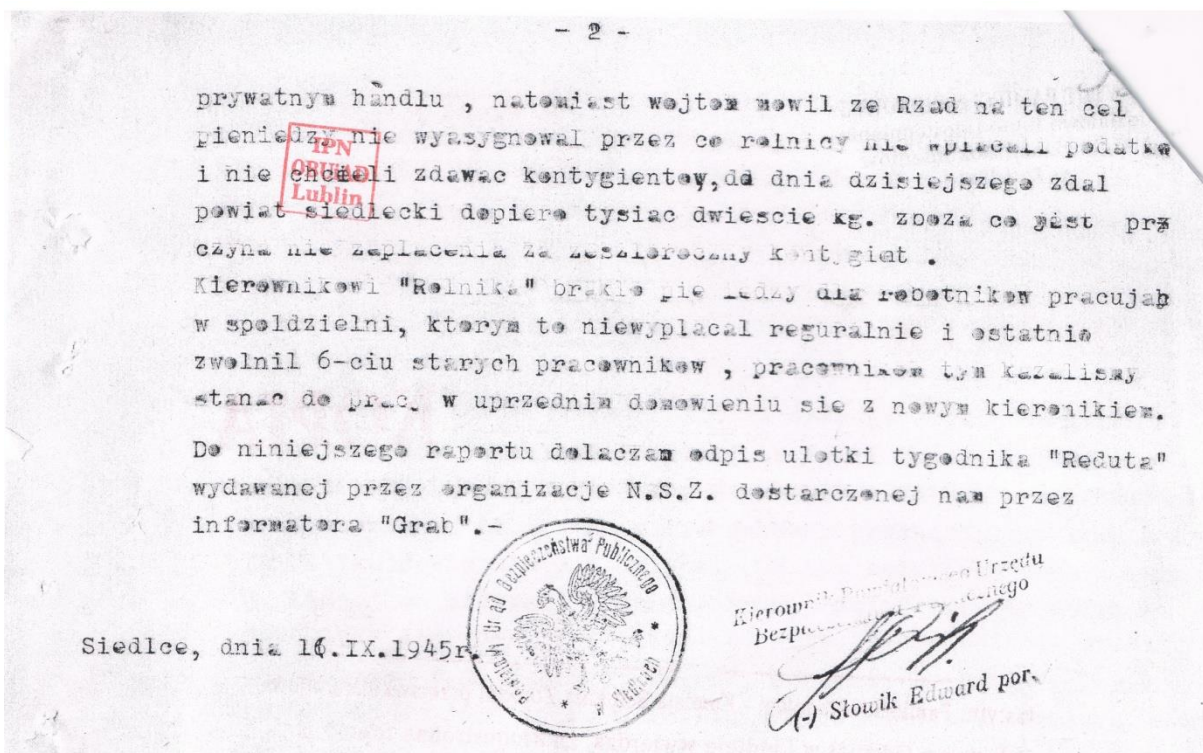
R A P O R T

KOPIA

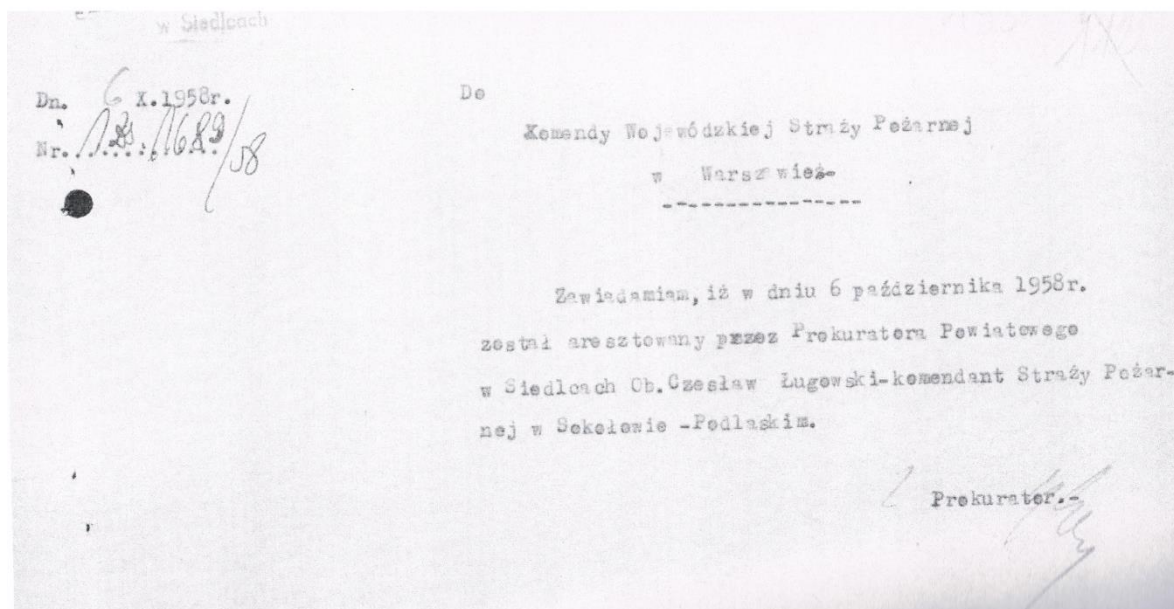
W dniu 16 IX.1945r. zgłosił się do naszego Urzędu zastępca dowódcy bandy "Drzazgi" "Kobus" LUGOWSKI Czesław. Banda ta jest z pod znaku N.S.Z. "Kobus" przyszedł do nas w celu petracji o zdanie broni, w czasie rozmowy powiedział że oboz został zlikwidowany około 8.IX.45r. . W tym celu przyjechała kobieta której on nieznaję odebrała broń, "Swit" zaś wyjechał w nieznanym kierunku, powiedział że chce zdać osobiście swoją własną broń t.j. jeden pistolet , ponieważ o takiej nie ma zeznań że on jest tylko oficerem wyszkoleniowego oddziału. Przyjmowany był w gabinecie Kierownika przy udziale sówietnika kierownika i zastępcy na zdanie jednego pistoletu nie niegodzi się, ponieważ ma dane agenturne że zdanie broni do magazynu odbyło się przy udziale Komisji w lesie w skład której wchodził "Kobus" jako dowódca oddziału, powiedzieliśmy żeby zgłosił się w dn. 23.IX.45r. wraz z "Drzazgą" na co on odpowiedział że on przyjdzie tylko będzie starał się 20.IX.45r. z "Drzazgą" zapytał ile broni będziemy żądać, daliśmy odpowiedź tyle ile miał w swoim oddziale i na placówce . "Kobus" odpowiedział że nie może gwarantować że "Drzazga" przyjedzie, natomiast mówi że ja chcę być spokojnie i nie być ścigany, więc dzień przy zakończeniu amnestji osobiście swoją broń złożę do was, odezwę pisemnej nie dam , natomiast ludzie z placówki sami będą zdawać broń.

W ostatnich dniach w danych agenturnych zauważono , że i w szeregach band N.S.Z. tak jak dotychczas дезерterzy nie zgłaszali się z oddziałów , tak w tej dekadzie dwóch дезерterów przyszło z bandy "Drzazgi" i powiedzieli , że długą odebrano nam w magazynie , natomiast broń krótka zdajemy, która to udało się nam ukryć i chcemy być zalegalizowani.

W dekadzie tej aresztowaliśmy kierownika spółdzielni "Rolnik" który to pobrał pieniądze w kwocie milion trzydziestu osiem tysięcy na zapłacenie kontyngentów starożytnych, które on to nie miał iaci rolników .Natomiast pieniądze tymi dorabiał się na

Źródło: AIPN Lu, sygn. 043/5001, cz. 1, Raport kierownika Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Siedlcach do WUBP w Lublinie, Siedlce, 14 września 1945 r.

Źródło: AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 1, Pismo dotyczące aresztowania Czesława Ługowskiego 6 października 1958 r., k. 193.

Sokołów dnia 9.X.1958r.

2A

Do
Powiatowej Prokuratury
w Siedlcach

P r o ś b a

Zarządy Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu powiatu Sokołów Podl. zwracają się z prośbą do Powiatowej Prokuratury w Siedlcach o uchylenie tytułu zapobiegawczego w stosunku do ⁴zatrzymanego Ob. Ługowskiego Czesława.

Znając w/w który od roku 1947~~roku~~ był na stanowisku ~~Prz~~ Powiatowego Komendanta Straży Pożarnych ~~na~~ naszym terenie oraz znając dokładnie warunki życiowe w ognisku domowym możemy śmiało stwierdzić, że wśród szeregów naszych jako Powiatowy Komendant cieszy się dużym zaufaniem i szacunkiem, oraz jako głowa rodziny miał poważne kłopoty w utrzymaniu własnej rodziny ponieważ żona w/w od 8-ma lat cierpi na chorobę nerwowo-psychiczną i żadnych prac domowych niewykonuje, a wychowanie dwojga dzieci wymaga troskliwej opieki, tym bardziej, że po zatrzymaniu w/w dzieci przestały uczęszczać do szkoły tylko narażone są na płacz i dziwactwa psychicznie chorej matki

Wobec powyższego że Ob. Ługowski Czesław jest niezbędnie potrzebny do opiekowania się chorą żoną i zrozpaczonymi dziećmi uprzejmie prosimy o zwolnienie w/w z tytułu zapobiegawczego.

Zarządy O.S.P.w.:

ZARZĄD
OCHOTNICZEJ STRAŻY POŻARNEJ
w Sokołowie Podlaskim

Źródło: AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 1, Prośba Zarządów Ochotniczych Straży Pożarnych w Sokołowie Podlaskim do Prokuratora w Siedlcach o zaniechanie środka zapobiegawczego wobec Czesława Ługowskiego, k. 398.

Po 14 latach schwyłano sprawców morderstwa

W nocy z 18 na 19 czerwca 1945 r. do mieszkania Aleksandra Szymańskiego droźnika kolejowego w Plankach Pruszyńskich w pow. siedleckim zapukał jakiś mężczyzna. Na pytanie kto, zza drzwi padła odpowiedź — Otwierać UB.

Do mieszkania weszło trzech uzbrojonych w broń maszynową mężczyzn. Zakomunikowali oni Szymańskiemu, że jest aresztowany i polecili mu zabrać ze sobą łopatę. Zaprowadzono go do pobliskiego lasu i kazano wykopać dół. Droźnik przeczuwał, że będzie zastrzelony orłował ucieczki lecz został zatrzymany. Bandyci kazali mu się położyć do rowu, oddali do niego serię z pistoletów maszynowych po czym zasypali dół i ślad po nich zaginęł.

14 lat później morderców schwyłano.

W toku śledztwa prowadzonego przez Prokuraturę Wojewódzką ustalono, że trzech bandyci byli członkami oddziału NSZ. W maju 1945 r. członek NSZ Augustyn Wysokiński pseudonim „Mek” zameldował dowódcy, że jest poszukiwany przez organa UB a siostra jego została aresztowana. Siostrę jak twierdził Wysokiński rzekomo zadenuncjował droźnik Szymański.

Trzech bandytów Stanisław Borkowski „Bimber”, kierownca przedsiębiorstwa jajczarskiego w Siedlech, Stefan Tywoniuk „Szumny” pracownik WPE nr 4 w Warszawie i Jerzy Mendzi pseud. „Mróz”, fryzjer w Siedlech otrzymali od dowódcy „Świt” rozkaz zastrzelenia Szymańskiego. Dowódcą akcji mianowano Borkowskiego.

W śledztwie oskarżeni potwierdzali fakt udziału w zabójstwie Szymańskiego. Nie przyznali się jednak do winy wyjaśniając, że musieli wykonać rozkaz organizacji.

Prokuratura sporadziła już akt oskarżenia i przesłała go do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie. (cz)

Źródło: Express Wieczorny nr 33, 1958 r.

485 298

PROKURATURA WOJEWÓDZKA
w Warszawie

(Oznaczenie Prokuratury)

Dnia 2. I. 19 59.
Nr akt II. 1. Os. 130/90

W odpowiedzi należy podać
datę i numer akt.

Naczelnika Więzienia
w Siedlcach

Nakaz wydania

Imię i nazwisko: Czesław Ługowski
art. 225 § 1 w zw. z art. 26 k.k.

Imiona rodziców: Stanisław i Stefania

Data urodzenia lub wiek: 17. I. 1916r.

Miejsce urodzenia: Ługi Wielkie

dnia niewywołanie 19... r., o godz.

przed—po połud.—winien być wydany w celu sprawdzenia
Prokuratury przetransportowanie wraz z j.c.
w depozyt i osadzenia w Więzieniu Warszaw.
Nr. I w Warszawie.

Odprowadzenie nastąpi natychmiast po załatwieniu sprawy,
która wywołała potrzebę sprawdzenia

(Pieczęć)

PodProkurator Województwa
/E. Gutkowska/

G. P. Nr. 50
Nakaz wydania więźnia w celu sprawdzenia
G. P. A. C. W. wo. zam. 522/200 25-0-0
Druk 250,000 zam. 51-b-A-50 1-4-5026

strona: 0485

383/522
17

Sygn. akt. II.1.Ds.130/58

259 156 154
62

P O S T A N O W I E N I E

o przedłużeniu aresztu tymczasowego

Dnia 4 listopada 1958 r.

Prokurator Wojewódzki w Warszawie
na zasadzie art. 158 § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł :

zarządzony postanowieniem — własnym — Prokuratora Powiatowego
z Siedlcach z dnia 6 października 1958 r.
sygn. 1 Ds.1689/58 wobec Ługowskiego Czesława
syna Stanisława ur. dn. r. podejrz. z art. 225 w zw. z
art. 26 k.k.
areszt tymczasowy przedłużyć do dnia 6.XII. 1958 r.

Forma — Gp-18, zam. 4784/Ww/III
Zakł. Graf. 1790. 12.XI 57. 119.500 A5, piśm. IV kl. 80 g

Strona: 0259

Źródło: AIPN BU, sygn. 383/522, cz. 1, Postanowienie o przedłużeniu aresztu tymczasowego dla Czesława Ługowskiego z dn. 4 listopada 1958 r., b.p.

Ponadto poprzez inf. ps. "Jerzy" i "Radiosupelek" :	:
opracować kontakty Posiadały oraz jaki charakter :	:
mają utrzymywane kontakty. :	:
5/ Odnosnie Machnik Stanisława, ps. "Okon" zam. :	30.III.52
Wawrzyszew-Stary, ul. Konstytucji 132, który to :	Budzynski
utrzymuje dość dżerokie kontakty z aktywnym b. bandy "Drzazgi" jak z Pośiadałą Jozefem, ps. "Strak" :	:
Wystosować pismo do WUEP Wrocław w celu zebrania :	:
danych o jego działalności gdy przebywał tam :	:
pracując w P.P.B. ponadto należy poprzez inf. ps. :	:
"Jerzy" ustalić jego kontakty, oraz opracować :	:
charakter tych kontaktów i obecną działalność. :	:
Po miejscu pracy w porozumieniu z Wydz. IV. ustalić :	:
jego kontakty, oraz działalność na obiekcie .- :	:
6/ Odnosnie Ługowskiego Czesława, ps. "Kobus" zam. :	1.IV.52r.
w Sokołowie Podl. zatrudnionego w charakterze :	Budzynski
Kom. Pow. Straży Pożarnej, który to wyjeżdża często :	:
do Siedlec, gdzie utrzymuje kontakty w miejscu :	:
poprzedniego zam. tj. Zbuczyn, pow. Siedlecki. :	:
W związku z tym dla ustalenia i opracowania :	:
kontaktów ww. w miejscu jego uprzedniego pobytu :	:
należy w porozumieniu z PUBP Siedlce ustalić je- :	:
go kontakty, które następnie opracować to samo :	:
wykonąć w miejscu jego obecnego zamieszkania i :	:
pracy nastawiając w tym kierunku sieć agencyjną. :	:

Źródło: AIPN BU, sygn. 0207/6213, t. 2, Raport z rozpracowania obiektowego, k. 27, b.p.

Sygn. akt. II 1 Ds 130/58

POSTANOWIENIE

częściowym
O UMORZENIU ŚLEDZTWA

Dnia 28.I. 1959 r. E.Gutkowska - Podprok. Prokuratury Wojew.
Warszawy po zapoznaniu się z aktami śledztwa w sprawie zabójstwa Aleksandra Szymańskiego.
na zasadzie art. 3, 49, 245² § 1 k.p.k.)

postanowił:

umorzyć śledztwo wobec braku dostatecznych podstaw do wszczęcia postępowania sądowego

UZASADNIENIE

W dniu 19 czerwca 1945 r. zabity został Aleksander Szymański. W toku przeprowadzonego w tej sprawie śledztwa stwierdzono, że bezpośredni udział w zabójstwie Szymańskiego wzięli: Stanisław Borkowski, Jerzy Mendza i Stefan Tywoniuk, członkowie organizacji N.S.Z. działającej na terenie pow. siedleckiego. Wg. wyjaśnień Mendzy złożonej w pierwszej fazie śledztwa rozkaz zabicia Szymańskiego otrzymał on od dowódcy Oddziału Czesława Ługowskiego. Podobne wyjaśnienia złożył w pierwszym przesłuchaniu Stanisław Borkowski. Skonfrontowany z Ługowskim, nie przyznającym się do tego, Borkowski zmienił swe wyjaśnienia i podał, że rozkaz zabicia Szymańskiego otrzymał od dowódcy "okręgu "Swita", a Ługowski był jedynie biernym świadkiem przekazywania rozkazu. Również Mendza w końcowym wyjaśnieniu potwierdzając twierdzenie o otrzymaniu rozkazu zabicia Szymańskiego od Ługowskiego wyjaśnił, że rozkaz ten polegał na poleceniu wzięcia w określonym dniu udziału w akcji, lecz że o celu tej akcji dowiedział się od Borkowskiego. Wyjaśnienie to potwierdza w zasadzie twierdzenia Czesława Ługowskiego wg. którego rozkaz zabicia Szymańskiego wydał w jego obecności Borkowskiemu i "Szumnemu" - Tywoniukowi "Swit", on zaś mógł tylko przekazać rozkaz wzięcia udziału w akcji Jerzemu Mendze. Przesłuchany w charakterze świadka Tadeusz Ługowski kwatermistrz Oddziału

strona 2 0321

Do Ministerstwa Sprawiedliwości
Zapytanie o karalność*

DATA 10. XII. 1962

Ministerstwo Sprawiedliwości
CENTRALNY REJESTR SKAZANYCH

W Sosnowie - Podlaskim

Nazwa i adres władzy wysyłającej
Data 10.12.62 Nr 8.10.32/288762

1. Nazwisko rodowe** Ługowski
2. Imię Henryk-Franciszek Nazwisko przybrane (męża)
3. Imię ojca Stanisław Imię matki Stefania
4. Data urodzenia 17. I. 1918 Nazwisko rodowe matki
5. Miejsce urodzenia Ługi - Wielkie por - Wielkie (miejscowość) (gromada) (powiat)
6. Miejsce rzeczywistego zamieszkania Solotki - Poell (miejscowość) (gromada) (powiat)
7. Zawód pracownik umysłowy Podpis

Odpowiedź z dnia

NIE NOTOWANY

Nr porz.	Nazwa sądu pierwszej instancji	Data wydania wyroku prawomocnego	Nr akt sprawy pierwszej instancji	Skaza z art. R. R. lub innej ustawy	W REJESTRZE SKAZANYCH MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI	Amnestia
1					Dnia 17 XII 1962	
2					Kierownik Centralnego Rejestru Skazanych	
3						

Zapytanie o karalność (dawny Os-88).
CWD Os-3 zam. 823 ZW - kg 1 zam. 923 25 4 60 490 000 A1 piśm. 60 a

Źródło: Zbiory prywatne Barbary Rudaś, Zapytanie o karalność Czesława Ługowskiego z 10 grudnia 1962 r.

PREZYDIUM
POWIATOWEJ RADY NARODOWEJ
w Sokołowie Podlaskim

Sto-Or. 2-M/14/68.

Sokołów, dnia 30 stycznia 1968 r.

625

-- O P I N I A --

Obywatela Czesława Ługowskiego Powiatowego Komendanta Straży Pożarnych w Sokołowie-Podlaskim. Wyżej wymieniony Obywatel pracował w tym samym Prezydium PRN na stanowisku Komendanta od 1~~1~~ grudnia 1945 r. do 28 lutego 1954 r.

Natomiast od 1 marca 1954 r. do 31 grudnia 1956 r. pracował w Miejskim Związku Gminnych Spółdzielni w Sokołowie-Podl.

Następnie od 1 stycznia 1957 r. do chwili obecnej pracuje na stanowisku Powiatowego Komendanta Straży Pożarnych. Z powierzonych czynności i z pracy zawodowej wykonywał się bardzo dobrze, jest pracownikiem sumiennym, dyscyplinowanym, koleżeńskim, dobrym organizatorem pracy i fachowcem.

Położył duże zasługi w organizowaniu strażactwa ochotniczego, w szkoleniu poszczególnych jednostek ochotniczych straży pożarnych w organizowaniu budownictwa remiz strażackich.

Dzięki dużemu wkładowi pracy jakie położył w/w ochotnicze straże pożarne na terenie powiatu sokołowskiego pod względem operacyjno bojowym zaliczone zostały do czołowych straży w województwie warszawskim.-

SEKRETARZ
POWIATOWEJ RADY NARODOWEJ
[Podpis]

Źródło: Zbiory prywatne Barbary Rudaś, Opinia Czesława Ługowskiego wystawiona przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Sokołowie Podlaskim, w dn. 30 stycznia 1968 r.

57/II *Lugowski* IPN Lu 0 421/44
57/II

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

REKOMENDA POWIATOWA
Pieczęćka jednostki operacyjnej
w Okręgu Podlaskim

03 L. dz. _____

TAJNE
spec. znaczenia

**KWESTIONARIUSZ
EWIDENCYJNY**

Oddział i Akcja

krypt „KRUK”

Nr ewidencyjny _____

Od Nr 1 do Nr 58 *SE 1130*

Rok braków – 1997

Nr archiwalny	
Kategoria akt	<i>B-20</i>

Zaczęto dn. *02.12.* 19*70* r.

Zakończono dn. *30.01* 19*76* r.

IPN Lu-0421/44

EO-17/66 3 z 112

Źródło: AIPN Lu, sygn. 0421/44, Kwestionariusz Ewidencyjny krypt. „Kruk” dotyczący rozpracowywania przez Służbę Bezpieczeństwa Czesława Ługowskiego w latach 1970-1976, k. 3.

" ZATWIERDZAM "

Sokołów-Podl., dnia 1 VII 1971 r.

3 *in* *notatnik*

T A J N E

egz. pojed.

P L A N

czynności operacyjnych w Kwestionariuszu Ewidencyjnym
kryptonim "KRUK" Nr 5820.-

ŁUGOWSKI Czesław s. Stanisława
i Stefani z d. Ługowska, ur. 17.I.1918r.
Ługi-Wielkie, powiat Siedlce,
narodowość i obywatelstwo polskie,
pochodzenie społeczne chłopskie,
wykształcenie średnie, żonaty,
bezpartyjny, zamieszkały Sokołów
Podlaski, ul. Wolności 10.

Wymieniony po wyzwoleniu należał do organizacji A.K.
"WiN" i był d-cą oddziału. W marcu 1945 r. wstąpił do organizacji
NSZ i mianowany został Komendantem oddziałów lotnych na powiat
Siedlce, występował pod pseudonimem "Kobus". Brał udział w morde-
rstwach, ścigał jeńców radzieckich zbiegłych z obozu i przebywa-
jących na podległym nam terenie.

W r. 1950 został wykluczony z PZPR. Człowiek skryty, tajemniczy,
zajmujący bierną postawę wobec PRL. Utrzymuje kontakty w środowisku
również negatywnie ustosunkowanym do PRL oraz miejscowym klerem.
W skomplikowanej sytuacji politycznej w kraju, zdolny do podjęcia
wrogiej działalności.

W celu zapewnienia systematycznego dopływu informacji
o jego aktualnej postawie do PRL, utrzymywanych kontaktach i ich
charakter oraz ewentualnych zamiarach na najbliższą przyszłość
- zamierza się wykonać następujące czynności operacyjne.

K-00705 TAJN K
po wypełnieniu

1.* KUGOHSKI
Nazwisko (dla mężczyzn także nazwisko panieńskie)

2.* CZESKAH FRANCISZEK
Imię (niepewne podkreślić)

3. STANISŁAW
Imię ojca

4. STEFANIA KUGOHSKA
Imię i nazwisko panieńskie matki

5. 17.01.1918 Łąki Elbląg
Data i miejsce urodzenia (miejsc., pow., woj.)

6. Szkoła Podlaskian Holnasa i Tow. Siedlec
Miejsce zamieszkania (dokładny adres)

7. Pracownia i Szkoła Podlaskian
Obecne miejsce pracy (nazwa zakładu)

Pracownik straży przy myśł
Instytucji – podać w pełnym brzmieniu i stanowisko

8. polak 9. polak
Narodowość Obywatelstwo

10. średni 11. 4
Wykształcenie – stopień nauk Zawód

12. Chłopskie 13. 4
Pochodzenie społeczne

CBP 1218660
* Wypełniać datami drukowania

NUMER IDENTYFIKACYJNY 17*
 48011701111

MACIERIAŁY w arch. wydz. * WNM Siedlec

Data zapisu	Treść i nr sprawy nazwa jednostki
16.11.1968	Nr. arch. 574 Kwestionariusz Ewidencyjny Krypt. WRuH Nr. 1720 z 20.10.1968 później w arch. WNM Siedlec w dniu 10.12.1968. Celem przeu- dokowania kwestionariusza było objaśnić kontdę operacyjną zobos. nęgodęcy się 6 trudnymi sprawami. Wskazanie powo- dów kwestionariusza m. st. sta- dono przejawów nęgodęcy ob- nosci. Sprawy w dniu 29.09.16 zobos. Mater. ujęt. z 20.10 archiwum. Kartę podostać 100 NACZELNIK WYDZIAŁU "C" K. W. Siedlec [Podpis]

E-14/1. W.Z.Graf. Zam. 7160. XXX-67. 1974 r.

KOPIA

Za zgodność z oryginałem
[Podpis]
Aneta Koltun

Służba Bezpieczeństwa
Sobótka Pool.

IPN Lu 0 421/44

Tajne spec. znaczenia

1.

Nazwa jedn. rejestr.

2.

Pion i grupa w pionie

3.

"KRUK"

4.

5820

5.

10.12.70

Kryptonim sprawy

Nr sprawy

Data wszczęcia sprawy

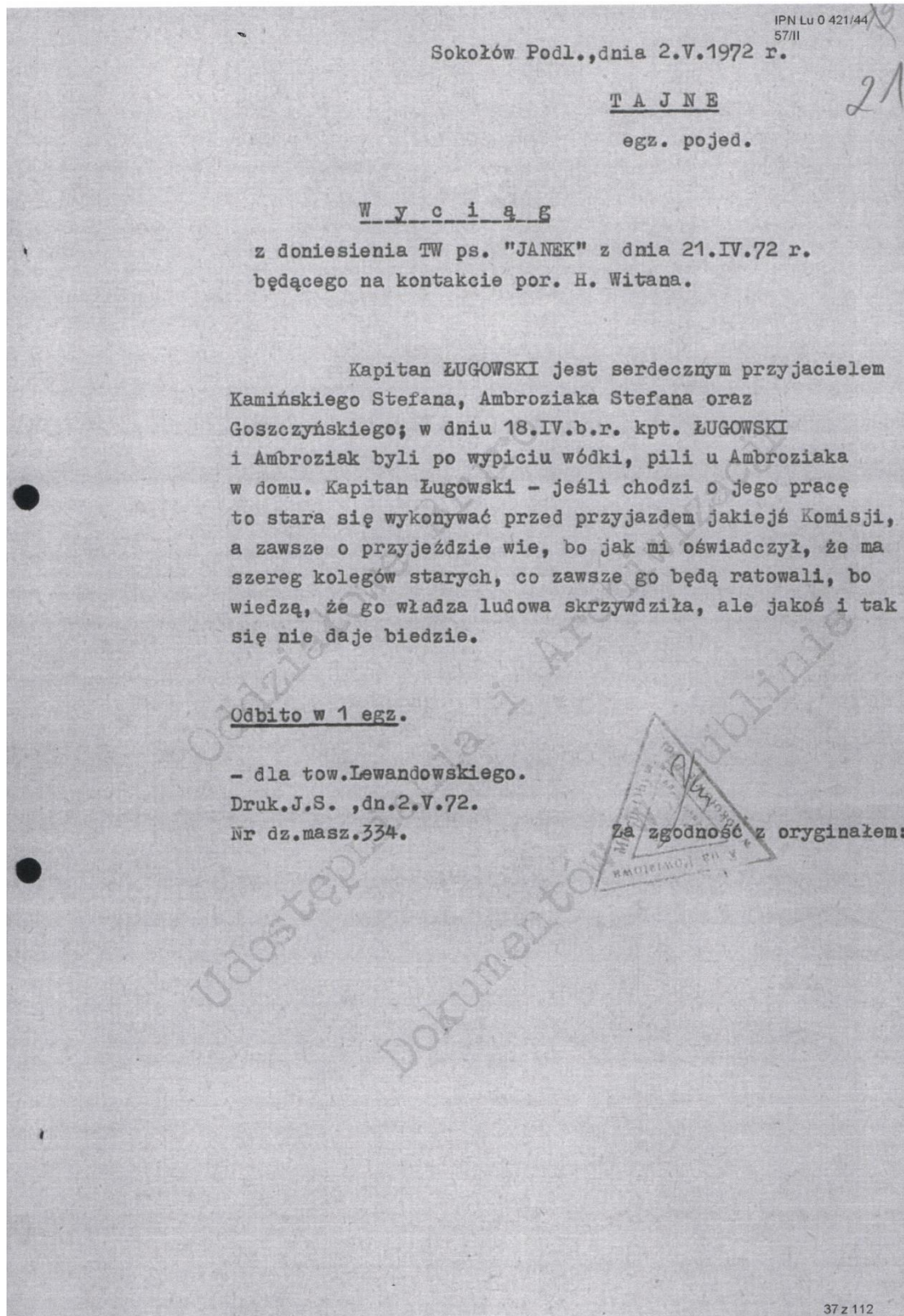
M30

6. Tajni współpracownicy wykorzystywani w sprawie:

Lp	Pseudonim	Data wprowadz. do sprawy	Data wyprowadz. ze sprawy
1	JANEK	28.04.72	
2	POYA	10. XI. 72	
3	JANUSZ	10. VII. 72	
4	KLON	18. XI. 72	8 VI 74v.
5			
6			
7			
8			
9			
10			

7. Zastosowanie techniki operac. w sprawie:

„T”				„W”			
od	do	od	do	od	do	od	do

Źródło: AIPN BU, sygn. 0421/44/57/II, Doniesienie TW „Janek” na Czesława Ługowskiego z dn. 2 maja 1972 r., k. 37.

WYDZIAŁ „C” KWMO
Lublin

Lublin, dnia 1.07. 1978 r.

T a j n e

KWESTIONARIUSZ OSOBOWY

na członka (pomocnika) nielegalnej organizacji-bandy*) p.n. **NSZ XVIII-go Okręgu**
w **Siedlcach**

opisanej w charakterystyce Nr **716** **ZNIESIONO KLAUZULĘ TAJNOŚCI**
(Dz.U. z 2010 r. Nr 182, poz. 1228)

Ługowski **Czesław** **Aneta Koltun**
nazwisko(a) imiona data imię i nazwisko podpis

Imię ojca i matki **"Kobus"** data i miejsce urodzenia

pseudonim narodowość obywatelstwo

Pochodzenie społeczne

Wykształcenie

Zawód

Miejsce zamieszkania i pracy (w okresie wrogiej działalności) **Ługi gm. Czurychty pow. Siedlce**

Działalność polityczno-organizacyjna w okresie okupacji **NSZ**

Przynależność partyjna po wyzwoleniu (lub oblicze polityczne)

Krótki opis działalności-współpracy*) (czas i teren działania, stanowisko (funkcja) i okoliczności zakończenia działalności) **Po wyzwoleniu Lubelszczyzny od lipca 1944 r. do 30 września 1947r. był członkiem nielegalnej organizacji NSZ i bandy PAS pod d-ctwem Moniuszko Tadeusza ps. "Bej" na terenie pow. Siedlce. Pełnił funkcję d-cy kompanii. Brał udział w napadach rabunkowych. Brak danych o zakończeniu działalności.**

Kazany (przez kogo, kiedy, wysokość wyroku)

Uprzednio karany sądowo (po wyzwoleniu)

Czy pracował na rzecz wrogiego wywiadu

Obecne miejsce zamieszkania i pracy (stanowisko)

Wykorzystane materiały do wypełnienia kwestionariusza **Mat.arch.Wydz."C"WUSW Lublin Nr 3329/III, 11757/III, 3603/III, teczk.koresp. Nr 14/4.**

Własnoręcznie skreślić
data
podpis

Opracował:
płk rez. K. Dywański

Źródło: AIPN Lu, sygn. 0136/196, Kwestionariusz osobowy dotyczący Czesława Ługowskiego jako członka nielegalnej bandy (tak w języku SB określano oddziały podziemia antykomunistycznego – przyp. W.Ch.) XVII Okręgu NSZ „Siedlce”, Lublin, dn. 1 lipca 1986 r., k. 143.

Bibliografia cytowań:

Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956, red. R. Wnuk, S. Poleszak, A. Jaczyńska, M. Śladecka, Warszawa–Lublin 2007.

Bechta M., „...między Bolszewią a Niemcami”. *Konspiracja polityczna i wojskowa Polskiego Obozu Narodowego na Podlasiu w latach 1939-1952*, Warszawa 2008.

Charczuk W., *Działalność zbrojna „żołnierzy wyklętych” przeciwko władzy komunistycznej na terenie Gminy Zbuczyn w latach 1944-1956*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny”, t. 11, 2013.

Charczuk W., *Działalność zbrojna „żołnierzy wyklętych” przeciwko władzy komunistycznej na terenie gmin Wiśniew i Zbuczyn w latach 1944–1956*, Borki–Paduchy 2014.

Charczuk W., *Walka polityczna na Południowym Podlasiu i Wschodnim Mazowszu w latach 1944-1956*, Siedlce 2012.

Charczuk W., Zugaj L., *Dzieje gminy i samorządu w Zbuczynie*, Lublin–Siedlce 2014.

Friszke A., *Polska. Losy państwa i narodu 1939-1989*, Warszawa 2003.

Gniadek-Zieliński M., *Narodowe Siły Zbrojne 1942–1947*, Warszawa 2017.

Izdebski J., *Dzieje 9 Dywizji Piechoty 1918–1939*, Warszawa 2000, s. 144.

Komorowski K., *Polityka i walka. Konspiracja zbrojna ruchu narodowego 1939–1945*, Warszawa 2000.

Żebrowski L., *Narodowa Organizacja Wojskowa*, [w:] *Encyklopedia „Białych Plam”*, t. XII, Radom 2003.